

Upravništvo: Ljubljana, Puccinjeva
ulica 5 — Telefon št. 81-23, 81-23,
81-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccin-
jeva ulica 5 — Telefon 81-25, 81-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za ogle-
se iz Kr. Italije in inozemstva ima

Unione Pubblicità Italiana S. A.,
Milano

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:
Ljubljana, Puccinjeva ul. 6. Telefon
št. 81-23, 81-23, 81-24, 81-25, 81-26
Ponedeljska izdaja »Jutro« izhaja
vsak ponedeljek zjutraj — Naroča
se posebej in velja mesečno L. 3.—
Za inozemstvo L. 3.80
Rokopis se ne vračajo — Oglasi po
tarifu

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA
per la pubblicità di provenienza
italiana ed estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A.,
Milano

Uspešno bombardiranje vojnih naprav na Malti

Novi udarci angleški mornarici v Sredozemlju

Pri zasledovanju razpršenega angleškega vojnega brodogoja je bil torpediran še en rušilec, dve križarki in ena bojna ladja poškodovane — Potopljene so bile 1 nosilka letal, 2 križarki, 3 rušilci in 15 prevoznih ladij, 2 nosilki letal in 3 križarke pa poškodovane

Nuovi gravi colpi inflitti alla marina inglese

Risultano silurati 1 cacciatorpediniere, 2 incrociatori e 1 nave da battaglia, affondati 1 nave porta aerei, 2 incrociatori, 3 cacciatorpediniere e 15 navi da trasporto, danneggiati invece 2 porta aerei e 3 incrociatori — Efficace bombardamento delle attrezzature belliche su Malta

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 15 agosto il seguente bollettino di guerra n. 810:

Nella giornata di ieri è continuata da parte delle nostre forze aeronavali, l'azione contro i dispersi nuclei delle navi da guerra, che già avevano scortato il convoglio nemico, costantemente controllati dalla nostra ricognizione aerea prodigata senza tregua dall'inizio della battaglia.

Un Mas silurava da breve distanza un cacciatorpediniere; formazioni di tuffatori centravano con bombe di grosso calibro una nave di grande tonnellaggio.

Una pattuglia di aereo-siluranti colpiva un incrociatore pesante; altra formazione di aereo-siluranti centrava un incrociatore e metteva a segno un siluro su una prua di una nave da battaglia.

I nostri cacciatori di scorta abbattevano quattro «Spitfire».

Alcuni equipaggi degli aerei perduti nei giorni precedenti sono stati tratti in salvo da idrovoltanti di soccorso.

Sul fronte egiziano, durante un attacco di reparti esploranti nemici, nettamente respinto, venivano fatti alcuni prigionieri.

Le batterie contraeree della Divisione «Ariete», hanno distrutto un altro velivolo britannico; quattro «Curtiss» risultano abbattuti in combattimento dalla caccia tedesca.

Sul porto di Ta Valletta e sull'aerodromo di Mikabba gli aviatori dell'Asse hanno sganciato bombe di vario calibro; un apparecchio nemico è stato abbattuto.

Dalle missioni di guerra della giornata sei nostri aeroplani non sono tornati.

Nel Mediterraneo orientale, quattro aereo-siluranti avversari che tentavano attaccare un nostro mercantile erano prontamente intercettati dalla nostra caccia di scorta; due venivano fatti precipitare in mare e gli altri volti in fuga.

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 16 agosto 1942-XX il seguente bollettino n. 811:

Nessun avvenimento di rilievo sul fronte egiziano. Tentativi di disturbo compiuti dal nemico nella notte sul 15 nelle immediate retrovie sono stati prontamente stroncati.

Cinque velivoli britannici venivano abbattuti in combattimento da aviatori italiani e tedeschi, due altri dalla nostra caccia nel Mediterraneo centrale.

Reparti aerei dell'Asse hanno agito sulle basi di Malta attaccandone ripetutamente le attrezzature belliche.

Una azione di bombardamento su Rodi ed alcune località vicine è stata effettuata nella notte dal 13 al 14 da una formazione navale nemica contro la quale tempestivamente intervenivano le batterie della difesa ed una squadriglia di nostri MAS; i danni causati dal tiro avversario sono di entità trascurabile; fra la popolazione civile è segnalato un ferito.

Negli attacchi alle navi nemiche citati nel bollettino n. 810 si sono particolarmente distinti: il tenente colonnello Cesare de Porto del nono stormo bt, capitano Antonio Cumbat del 102 gruppo tuffatori, capitano Dante Magagnoli del 3 nucleo siluranti, capitano Giulio Graziani del 132. gruppo siluranti, capitano Egeo Pittoni del 61 stormo ct, tenente Alessandro Seppi del 130 gruppo siluranti, tenente Vascello Luigi Sola, comandante di Mas.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 15. avgusta naslednje 810. vojno poročilo:

Včerašnji dan so nadaljevale naše letalske in mornariške sile napade proti razpršenim vojnim ladjam, ki so prej spremljale sovražni konvoj, in sicer pod stalnim nadzorom našega letalskega izvidništva, ki je delovalo brez odmora od začetka bitke.

Eden izmed Masov je torpediral iz kratke razdalje sovražni rušilec. Formacije strmoglavcev so zadelo z bombami težkega kalibra ladjo velike tonaže.

Patrola torpednih letal je zadelo težko križarko; druga formacija torpednih letal je zadelo križarko in z enim torpedom kiljun neke bojne ladje. Naši spremljevalni lovci so sestrelili štiri letala tipa »Spitfire«. Nekoliko posadk letal, ki so izgubila prejšnje dni, so rešili pomožni hidroavioni.

Na egiptski fronti je bilo med napadom sovražnih izvidnih oddelkov, ki smo ga gladko odbili, več mož ujetih.

Protiletalske baterije divizije »Ariete« so uničile nadaljnje angleško letalo. Nemški lovci so v spopadu v zraku sestrelili 4 »Curtiss«.

Na pristanišče La Vallette in na letališče Mikabe so osni letalci spustili bombe raznega kalibra. Sestreljeno je bilo eno sovražno letalo.

Z dnevnih vojnih misij se ni vrnilo 6 naših letal.

Na vzhodnem Sredozemskem morju so bila štiri nasprotnikova torpedna letala, ki so skušala napasti našo trgovsko ladjo, takoj opažena od naših spremljevalnih lovcev. Dve sta bili sestreljeni in sta padli v morje, ostali pa sta bili preprejeni.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 16. avgusta naslednje 811. vojno poročilo:

Ducejeva poslanica mornarici in letalstvu

Rim, 14. avg. s. Duce je poslal Oboroženim silam Kr. mornarice in kr. letalstva naslednjo poslanico:

Častniki, podčastniki, mornarji in letalci! V dnevi 11., 12. in 13. avgusta ste po ostri bitki uničili sovražne mornariške sile, ki so se držale še enkrat na morje Rima. Sovražnik, ki je drugače tako močnejši in obotavljajoč, je bil prisiljen, da je zaradi težkega obsega svoje katastrofe izpovedal izgube in priznal vašo sijajno zmago.

Uničene od vaših bomb in vaših torpedov ležijo njegove ladje v dnu Sredozemskega

Nobenega važnejšega dogodka na egiptskem bojišču. Motilni poskusi, ki jih je sovražnik izvršil v noči na 15. t. m. v neposrednem zaledju, so bili takoj v kalli za-trti.

Pet britanskih letal so Italijanski in nemški letalci sestrelili v bojih v zraku, 2 drugi pa so sestrelili naši lovci v srednjem Sredozemlju.

Letalski oddelki osi so delovali nad oporišči na Malti in ponovno napadli njih vojne naprave.

V noči med 13. in 14. t. m. je sovražni pomorski oddelek bombardiral Rod in nekateri bližnje kraje, nastopile pa so takoj obrambne baterije in eskadre naših motornih čolnov. Škoda, ki so jo povzročili sovražnikovi izstrelki, je neznatna. Med civilnim prebivalstvom je bila ranjena ena oseba.

Pri napadih na sovražne ladje, o čemer je bilo govora v poročilu št. 810, so se posebno odlikovali: podpolkovnik Cesare de Porto, pripadajoč 9. jati, kapitan Antonio Cumbat 102. skupine strmoglavcev, kapitan 3. torpedne skupine Dante Magagnoli, kapitan 132. torpedne skupine Giulio Graziani, kapitan 61. letalske jate Egeo Pittoni, poročnik 130. torpedne skupine Alessandro Seppi in fregatni poročnik Luigi Sola, poveljnik motornih čolnov.

morja. Nemški tovariši so se v bratskem tekmovalstvu z vami podveji in ponoči borili ob vaši strani in prizadejali sovražniku smrtne udarce.

Častniki, podčastniki, mornarji in letalci! V kratkem razdobju dveh mesecev ste upognili do najbolj pekočega ponižanja ponos tiste, ki je bila nekega dne viadarska mornarica, ki prihaja iz Gibraltarja in velja proti vzhodu, kakor tudi o njegovi veliki važnosti, bodisi zaradi velikega števila večjih ladij, kakor tudi zaradi potrebe, da vojne potrebščine za vsako ceno pri-

stavljati nekaznovani proti nam v sredozemskem morju.

Velik uspeh italijanskih podmornic in motornih čolnov

Sredozemsko bojišče, 15. avg. s. V zvezi s sijajnimi akcijami kr. mornarice, o katerih javljata izredno poročilo št. 808 in redno poročilo št. 809 glavnega stana Italijanskih Oboroženih Sil, je treba poudariti kot posebno značilnost borbe v dnevi 11., 12. in 13. t. m., da so bile v množici uporabljene podmornice in sicer poleg podmornic, ki so bile na običajnem izvidniškem delovanju. Razen tega so se tu zopet pojavili naši novi motorni torpedni

čolni, ki so prvič prišli v stik s sovražnikom. Ti motorni torpedni čolni so večje tonaže, ki jim dopuščajo, da bolje vzdrže na morju. Tudi to pot se je treba zahvaliti izvidniškim akcijam podmornic, da je bilo mogoče že 11. t. m. zvedeti za veliki konvoj, ki prihaja iz Gibraltarja in velja proti vzhodu, kakor tudi o njegovi veliki važnosti, bodisi zaradi velikega števila večjih ladij, kakor tudi zaradi potrebe, da vojne potrebščine za vsako ceno pri-

spejo na kraj namembe. Važnost konvoja je v ostalem izhajala iz dejstva, da sta ga spremljali dve bojni ladji, poleg njih pa še 3 ali 4 nosilke letal in veliko število križark, rušilcev in topničark.

Naša podmornica »Uarsciek« pod poveljstvom fregatnega poročnika Gaetana Arezza, se ni omejala samo na to, da je sporočila vest o konvoju, temveč je tudi sama poskrbela, da je zmanjšala moč spremstva, ko je ob 4.38 zjutraj 11. t. m. pognala nekaj torpedov proti nosilki letal »Furious«, izmed katerih sta najmanj dva eksplodirala, zaradi česar je morala, kakor omenja vojno poročilo št. 809, nosilka letal »Furious« ubrati pot nazaj v Gibraltar na popravilo. Dne 12. t. m. je druga podmornica pod poveljstvom fregatnega poročnika Gaspara Cavallina, ki so jo napadla sovražna letala, uničila letalo tipa »Sunderland«, popoldne pa je še tretja podmornica pod poveljstvom fregatnega poročnika Giuseppe Franca s torpedom zadelo sovražno 7000-tonsko križarko. Kmalu nato je četrta podmornica pod poveljstvom fregatnega poročnika Renata Scandole torpedirala in potopila 2 sovražni prevozniki ladij, peta podmornica pod poveljstvom fregatnega poročnika Renata Ferrinija pa je zadelo s torpedom neko križarko in bržkone še neko drugo edinic. Pozno popoldne je podmornica pod poveljstvom fregatnega poročnika Sergija Lucinija, ki se je znašla na razdalji za izstrelitev torpedov, spustila 4 torpede in zadelo neko križarko in še neko drugo ladjo. Končno je istega dne opolnoči podmornica pod poveljstvom fregatnega poročnika Cesara Boldrinija, ki je opazila 13.000-tonsko petrolejsko ladjo, na kateri je nastal požar, prišla v bližino ladje in jo potopila.

V zgodnjih urah 13. t. m. so nastopili motorni čolni in motorne torpedovke, ki so se smelo pognale proti konvoju, prezirajoč silovito reakcijo sovražnega topništva. Motorni čoln št. 552 je ob 3.11 pognal svoja dva torpeda proti 18.000-tonskemu parniku, ki se je moral ustaviti. Motorni čoln št. 554 je ob 3.40 potopil 8000-tonski parnik. Motorni čoln št. 557 je ob 4.48 s torpedom zadel

8000-tonsko petrolejsko ladjo in ker ni opazil, da bi se bila potopila, je ponovil po 20 minutah napad in opazil, da je treba smatrati ladjo za potopljeno. Motorni čoln št. 564 je ob 5. zjutraj napadel s torpedi, ker pa ni opazil uspeha, je napad čez četrte ure ponovil in pri tem pogodil sovražno edinic, toda zaradi silovite sovražne reakcije se je moral ta motorni čoln umakniti tudi zaradi pomanjkanja torpedov. Motorni čoln št. 553 je ob 5.08 pognal svoje torpede proti 8000-tonski petrolejski ladji, ki se je nato potopila. Tudi motorne torpedovke pod poveljstvom korvetnega kapitana Georgeja Manutija so stopile v stik s sovražnim konvojem, in sicer v zgodnjih urah 13. t. m. Motorne torpedovke št. 16 je z dvema torpedoma potopila križarko »Manchester«, ki je izpodirala 9300 ton, bila oborožena z 12 topovi kalibra 152 mm, z 8 topovi kalibra 102 mm in s 6 torpednimi cevmi, večjim številom topov majhne kalibra, 3 letali na krovu in s precej močnim navpičnim in vodoravnim oklepom. Ta križarka je bila uvrščena v službo leta 1938. Nekaj mornarjev s te križarke je bilo mogoče rešiti. Motorne torpedovke št. 26 je prešla v napad ob 2.10 proti močno zaščitenemu parniku, kateremu se zaradi tega ni mogla približati v primerno razdaljo za spustitev torpedov, ko pa se je izmotavala iz sovražne bližine, je s sigurnim torpedom zadelo neko križarko, medtem ko je s položajno globlinskih bomb preprečila sovražnemu rušilcu, da bi jo zasledoval. Končno je motorne torpedovke št. 31 potopila veliko 10.000-tonsko prevozno ladjo, o kateri je bilo mogoče pozneje po rešitvah ugotoviti, da je bila to ladja »Glenorchy«, zgrajena leta 1939. Rešenci so povedali ime še neke druge edinice, 7300-tonske prevozne ladje »Clan Ferguson«, ki je bila navzgorjena z vojnimi potrebščinami in namenjena na Malto in o kateri so poročali, da so jo najprej zadelo bombe letal, nato pa torpedi neke podmornice.

Naše površinske vojne ladje, ki so bile tedaj v bližini, se v bitko niso spustile, ker ni bilo to potrebno.

Odmevi pomorske zmage v Sredozemlju

Berlin, 15. avg. s. Listi podčrtavajo, da je bila angleška admiraliteta prisiljena objaviti tudi izgubo težke križarke »Manchester« v veliki letalsko-pomorski bitki v Sredozemlju. Churchill sam, piše »Zwölf-uh-Blatt«, se bo začudil, ko bo slišal števke o novi katastrofi angleško-ameriške mornarice. Zmaga letalsko-pomorskih sil osi je popolna in naši sovražniki se morejo končno prepričati, da se ne morejo več postavljati nekaznovani proti nam v sredozemskem morju.

zemskih vodah. »Völkischer Beobachter« opozarja, da je vest o veliki italijansko-nemški zmagi v Sredozemlju dospela v trenutku, ko so Angležem in Američanom prizadele japonske pomorske sile hudo udarce tudi v vodah Salomonskega otočja. To je nov silen dokaz tesnega strateškega sodelovanja trojnega spozajuma, ki paralizira vsako nasprotnikovo akcijo na vsakem morju sveta.

Berlin, 14. avg. s. Nemški listi prinašajo na vidnem mestu obe izredni italijanski vojni poročili in ju obirno komentirajo. »Deutsche Allgemeine Zeitung« piše, da sta potekla točno dva meseca, odkar je Angležem in Američanom zadelo v Sredozemlju prva velika katastrofa, ki jih je veljala izguba 111.000 ton trgovskega brodogoja in 7 bojnih ladij. Dejstvo, da so Angleži hoteli ponoviti poskus z 21 trgovskimi ladjami, ki jih je spremljalo 25 bojnih ladij, dokazuje, da je položaj v Egiptu že tako kritičen, da ne morejo več čakati na prihod dobav po dolgi poti preko rta Dobre nade in da je bilo zato to tveganje potrebno. Kakor pa je pripomnil tudi tolmач londonskega radia, zaključuje list, se je položaj veseli osi na morju še znatno zboljšal v primeri z britanskim položajem. Isti tolmач je že pred časom izjavil, da bi neugoden položaj za Anglijo na morju pomenil izgubo vojne. Zato smemo novo katastrofo smatrati kot napovedujoč znak, ki bi silil Angležem k še mnogim žalostnim razmišljanjem, medtem ko postajajo nemško italijanske zveze med severom in jugom v Sredozemlju in stalna oskrbovanja egiptskega bojišča od dne do dne boljše. Angleži, piše »Börsenzeitung«, so skušali te zveze motiti, toda popolno sodelovanje pomorskih in letalskih sil Italije in Nemčije, je znova preprečilo izvedbo tega načrta. Sedanja uspehi v Sredozemlju, zaključuje berlinski list, so najbolj zgovorno potrdilo nedavnih izjav admirala Dönitz, po katerih je sodelovanje pomorskega in letalskega orožja sil osi tolikšno, da predstavlja harmonično in idealno zvezo, kakršno si je pomoče predstavljati samo v teoriji.

»Zwölfuhrblatt« piše: Od Sardinije do Aleksandrije, na razdaljo 2500 km, je sovražnik prisiljen, da zaradi mogočnega obvladovanja obale severne Afrike po oboroženih silah osi, pluti na ogromnem nevarnem področju, na katerem je nevarnost katastrofe skoro matematično gotova. Tudi to novo tekmo s časom je Churchill izgubil. Da bi prihranil 30 dni dolge vožnje okoli južne Afrike, je moral žrtvovati tolikšno število vojnih in trgovskih ladij, da tvori že majhno brodogoj. Pri tem pa morame upoštevati, da podmornice in letala osi niso še izrekle svoje zadnje besede.

»Lokalanzeiger« piše, da čaka sedaj angleško-ameriške konvoje v Sredozemlju, Nadaljevanje na 2. strani

Prodiranje proti Bakuju

Nemške in zavezniške čete so osvojile Georgijevsk ob železniški progi Rostov-Baku — Zasledovanje sovjetskih čet v kavkaškem gorovju

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 15. avg. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na ozemlju Kavkaza se nadaljuje prodiranje nemških in zavezniških čet neutrudno v težkih gorskih borbah. Na severu gorske verige je bilo zasedeno mesto Georgijevsk na železniški progi Rostov — Baku.

Zaplenili smo 20 težkih topov. Močni oddelki strmoglavnih in rušilnih letal so pripomogli k oslavitvi sovražnega odpora. Nadalje so napadali umikajoče se sovražnikove čete in ladijski promet vzdolž obale Črnega morja. En sovražni rušilec in štiri obalni čolni so bili potopljeni, en rušilec pa je bil hudo poškodovan. Severno in severozapadno od Voroneža je nadaljeval sovražnik svoje brezuspešne razbremenjevalne napade. Bili so odbiti po težkih borbah s sodelovanjem močnih letalskih bojnih oddelkov. Sovražnik je znova izgubil 23 oklopnih voz.

Vzhodno od Vjazme in pri Rževu je bilo v težkih obrambnih borbah, ki se še nadaljujejo, uničenih 83 oklopnih voz, po večini težkih.

Južnozahodno od Ilmenskega jezera in pri Volhovu so se izjalovili deloma v spopadih moža proti možu še nekateri sovražnikovi napadi.

Kakor je bilo objavljeno s posebnim poročilom, je dovela letalsko-pomorska bitka v Sredozemlju po zaslugi junaškega raztopa zavezniških letalskih in mornariških sil do uničujočega poraza sovražnika. Po vseh, ki so doslej dospele semkaj, je bilo izmed 21 prevoznih ladij, trgovskih in sovražnikovih petrolejskih ladij, ki so skušale pod močnim spremljevalstvom izsiliti si prehod skozi Sicilski preliv, potopljenih 15 ladij s približno 180.000 tonami, med njimi vse petrolejske ladje. Izmed preostalih trgovskih ladij so nekateri deloma hudo poškodovane dosegle Malto.

Izmed spremljevalnih pomorskih edinic, ki so se med napadi nemških in italijanskih oddelkov obrnile proti zapadu, so bile potopljene nosilka letal »Eagle« z 22.000 tonami, dve križarki, med njimi velika križarka »Manchester« z 9.300 tonami in trije rušilci. Nosilka letal tipa »Illustrious« s 23.000 tonami, ki je bila zažarana (ne ameriška nosilka letal »Wasp«, kakor je bilo sporočeno 13. avg.), ter nosilka letal »Furious« z 22.450 tonami sta dospeli v Gibraltar hudo poškodovani. Razen tega so bile hudo poškodovane tri križarke in rušilci.

Naše izgube so skromne. Zmagovita bitka predstavlja novo stran slave v sodelovanju zavezniških sil na morju in v zraku ter vzgledno vrline vseh vojakov, ki so se je udeležili v letalih in na krovu vojnih ladij.

Nemška lahka bojna letala so bombardirala podveji z bombami težkega kalibra vojaško važne naprave na južni angleški obali.

V pretekli noči je bilo napadeno mesto Ipswich. Opažene so bile eksplozije in obsejni požari. Vsa letala so se vrnila s svojih podnevnih in nočnih poletov.

V času od 3. do 13. avgusta je britansko letalsko orožje izgubilo 154 letal, med njimi 82 v Sredozemlju in severni Afriki. V istem času je bilo v borbi proti Veliki Britaniji izgubljenih 45 naših letal.

V noči na 14. avgusta se je razvila v Rokavskem prelivu med nemškimi izvidnimi čolni in angleškimi torpednimi motorkami kratka bitka, med katero je bila ena sovražna edinica tako hudo poškodovana, da je računati z njeno izgubo.

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 16. avg. Nemško vrhovno poveljništvo objavlja naslednje vojno poročilo:

Na kavkaškem področju so nemške in zavezniške čete zlomile odpor močnih sovraž-

nikov. Nemški listi prinašajo na vidnem mestu obe izredni italijanski vojni poročili in ju obirno komentirajo. »Deutsche Allgemeine Zeitung« piše, da sta potekla točno dva meseca, odkar je Angležem in Američanom zadelo v Sredozemlju prva velika katastrofa, ki jih je veljala izguba 111.000 ton trgovskega brodogoja in 7 bojnih ladij. Dejstvo, da so Angleži hoteli ponoviti poskus z 21 trgovskimi ladjami, ki jih je spremljalo 25 bojnih ladij, dokazuje, da je položaj v Egiptu že tako kritičen, da ne morejo več čakati na prihod dobav po dolgi poti preko rta Dobre nade in da je bilo zato to tveganje potrebno. Kakor pa je pripomnil tudi tolmач londonskega radia, zaključuje list, se je položaj veseli osi na morju še znatno zboljšal v primeri z britanskim položajem. Isti tolmач je že pred časom izjavil, da bi neugoden položaj za Anglijo na morju pomenil izgubo vojne. Zato smemo novo katastrofo smatrati kot napovedujoč znak, ki bi silil Angležem k še mnogim žalostnim razmišljanjem, medtem ko postajajo nemško italijanske zveze med severom in jugom v Sredozemlju in stalna oskrbovanja egiptskega bojišča od dne do dne boljše. Angleži, piše »Börsenzeitung«, so skušali te zveze motiti, toda popolno sodelovanje pomorskih in letalskih sil Italije in Nemčije, je znova preprečilo izvedbo tega načrta. Sedanja uspehi v Sredozemlju, zaključuje berlinski list, so najbolj zgovorno potrdilo nedavnih izjav admirala Dönitz, po katerih je sodelovanje pomorskega in letalskega orožja sil osi tolikšno, da predstavlja harmonično in idealno zvezo, kakršno si je pomoče predstavljati samo v teoriji.

»Zwölfuhrblatt« piše: Od Sardinije do Aleksandrije, na razdaljo 2500 km, je sovražnik prisiljen, da zaradi mogočnega obvladovanja obale severne Afrike po oboroženih silah osi, pluti na ogromnem nevarnem področju, na katerem je nevarnost katastrofe skoro matematično gotova. Tudi to novo tekmo s časom je Churchill izgubil. Da bi prihranil 30 dni dolge vožnje okoli južne Afrike, je moral žrtvovati tolikšno število vojnih in trgovskih ladij, da tvori že majhno brodogoj. Pri tem pa morame upoštevati, da podmornice in letala osi niso še izrekle svoje zadnje besede.

»Lokalanzeiger« piše, da čaka sedaj angleško-ameriške konvoje v Sredozemlju, Nadaljevanje na 2. strani

Nadaljevanje s 1. strani

čprav so močno spremljani, ista usoda, kakor one na Severnem Ledenu morju. List »Völkischer Beobachter« doznav iz vojskega vira, da je ta nova katastrofa povzročila mučen vtis v Londonu. Britanska admiralteta je izdala navodila tisku, naj se ne naslanja na informacije iz sovražnega vira glede usode sredozemskega konvoja, o katerem so doslej uradno objavili samo izgubo nosilke letal »Eagle«.

Sofija, 15. avg. s. Bolgarski listi pišejo še nadalje z velikim poudarkom o sijajni letalsko-pomorski zmagi osv. v Sredozemlju in navajajo nadaljnje izgube, ki so jih utrpeli Anglosasi. Poluradni »Večer« ugotavlja v svojem komentarju o izidu te bitke: 1. Polozaj Malte je postal tragičen. 2. Anglija je bila izrinjena iz Sredozemlja, ki ga danes obvladuje in nadzira na vsaki njegovi točki Italija. 3. Zgledno italijansko-nemško sodelovanje je imelo za posledico pravo katastrofo za angleško mornarico.

Sofija, 15. avg. s. Tudi v bolgarskih listih je naletela velika letalsko-pomorska zmaga osv. nad veliko angleško-ameriško formacijo vojnih in prevoznih ladij v zapadnem Sredozemlju na velik omev. Sofijski listi so na prvih straneh in pod naslovi čez pet kolon objavili italijanska in nemška izredna vojna poročila. List »Zora« piše pod naslovom »Nova velika zmaga osv. v Sredozemlju — ogromen ameriški konvoj uničen« med drugim: Poslednji obupni napori Anglije, da bi si ohranila prosto pot v Sredozemlju, so se zaključili s katastrofo. Najnovejšo izgubo vojnih ladij in velikih prevoznih parnikov pomenijo za Anglijo strahoviti udarci, ki ga londonska vlada ne bo mogla preboleti. Katastrofa angleškega brodogradnje je tem hujša, ako se upošteva splošni vojni položaj v Sredozemlju in na daljnji verjetni razvoj operacij osv. v Egiptu.

»Utro«, ki objavlja izredna poročila pod naslovom »Strahovit poraz britanske mornarice — Anglosasi so izgubili za vedno Sredozemlje«, piše med drugim: Anglosasi so na noben način ne morejo več posluževati Sredozemlja kot prevozne in oskrbovalne poti. Italijansko-nemška letalsko-pomorska zmaga bo imela velik vpliv na izid vojne v Egiptu in na Srednjem vzhodu. Vsi bolgarski listi poveljujejo v svojih komentarjih tudi popolno sodelovanje italijanskih in nemških oboroženih sil.

Madrid, 14. avg. s. Listi še vedno pišejo o veliki letalsko-pomorski bitki v Sredozemlju in o velikih izgubah, ki so jih utrpeli Angličani, označujoč ta novi poraz kot pravo katastrofo za Veliko Britanijo. Splošno je obdobjanje smelosti in hrabrosti italijanske mornarice in italijanskega ter nemškega letalstva. Pri tem zlasti opozarjajo na dejstvo, da so se morale sovražne ladje vrniti v svoje izhodišče.

Oslo, 15. avg. s. Listi objavljajo z močnim poudarkom vesti o letalsko-pomorski bitki v Sredozemlju in o uspehih, ki sta jih dosegli italijanska mornarica in aviacija v sodelovanju z nemškimi letalsko-pomorskimi silami. Listi podčrtavajo, koliko tvegajo sedaj angleške ladje, če hočejo skozi Sredozemlje in govore tudi o nesmiselnosti lakoničnosti angleške admiraltete.

Heisinki, 14. avg. s. Vsi listi objavljajo na vidnem mestu italijanska in nemška poročila o velikih in zmagoviti letalsko-pomorski bitki proti angleškemu brodogradnji v Sredozemlju. Z ogromnimi naslovi ugotavljajo velik obseg bitke ter izredno smelost in odlično sprtnost italijanskih pomorskih in letalskih sil. Poročila so opremljena s fotografijami italijanskih vojnih ladij in pomorskih eskadri v Sredozemlju.

Povratak poškodovanih angleških ladij v Gibraltar

La Linea, 15. avg. s. Iz Gibraltarja poročajo podrobno o povratku nekaterih britanskih edinic, ki so sodelovale v napadnem zdecimiranem in razpršenem konvoju v Sredozemlju. V petek so dospeli v gibraltarsko luko teško poškodovana nosilka letal »Illustrious«, neka bolna ladja in pet rušilec. Domnevajo, da je bil na krovu teh ladij del posadke potopljenega nosilke letal »Eagle«. Druge vesti javljajo, da so dospeli v to luko tudi nosilka letal »Furious«, dva rušilca in dve tovorni ladji, ki so bile vse teško poškodovane. Število mrtvih in ranjenih drži v tajnosti. V gibraltarski luki so še nosilka letal »Argus«, 12 natovorjenih prevoznih ladij in 4 prazni parniki.

Vojna na morju

Berlin, 14. avg. s. Pred severno obalo Južne Amerike in na Karabskem morju so nemške podmornice potopile tri severno-ameriške trgovske ladje. Skušale so se brniti s topovskimi streli, toda po kratkem dvoboju so bile potopljene.

Buenos Aires, 15. avg. s. Iz Ria de Janeiro poročajo, da je bila neka brazilska petroleška ladja potopljena na Karabskem morju.

Vojna na Kitajskem

Tokio, 15. avg. »Niči-Niči« poroča, da so imeli Japonci pri odličnih operacijah na področju reke Jangce v zadnjih treh mesecih 895 bitk s 140.000 Kitajci. V teku teh operacij so japonske čete zajele 2.000 ujetnikov in različni vojni material. Kitajci so imeli 5.800 mrtvih in okrog 8.000 pogrešanih.

Novi bolgarski poslanik v Berlinu

Sofija, 14. avg. d. Bivši bolgarski trgovski ministar Slavko Zagorov, ki je bil imenovan za novega bolgarskega poslanika v Berlinu, je bil večeraj v posebni avdiciji pri kralju Borisu. Bivši bolgarski poslanik v Berlinu Draganov je bil imenovan za novega bolgarskega poslanika v Madridu.

Angleško-ameriški poraz pri Salomonskih otokih

Doslej največja japonska zmaga na Pacifiku

Tokio, 14. avg. s. Bitka pri Salomonskem otočju, pišejo listi, zavzema po številu potopljenih ladij prvo mesto v nepretrgani verigi letalsko-pomorskih zmag Japonske v sedanji vojni za Veliko Azijo. Moč sovražne pomorske formacije ni razvidna le iz potopljenega brodogradnje, ki znaša brez prevoznih ladij 140.000 ton, temveč tudi iz navzočnosti zelo velikega števila manjših križark, ki so sovražnemu sestavu dale večjo globljinost in moč. Čeprav japonska poročila zaradi skromnosti ne objavljajo podrobnosti o poteku bitke, dokazuje vendarle dejstvo, da se je nič manj kakor 21 japonskih letal vrglo v pogubo proti sovražniku, izredno silovitost in srditost te borbe. Navzočnost prevoznih ladij in kraj, kjer se je bitka vršila, potrjujejo, da je močna formacija morala izvršiti tudi izkrcaje. Skoro istočasno akcija proti Aleutskemu otočju dokazuje, da je skušal sovražnik, čigar prva bojna črta na Pacifiku je potisnjena nazaj na samotno Havajsko otočje, prebiti metodično obkolitev, ki jo je Japonska izvršila v pacifiških vodah in na ozemlju, ki je bilo nekoč pod angleško-ameriško oblastjo.

Tokio, 15. avg. s. List »Niči-Niči« piše v svojem komentarju o sijajnih uspehih bitke pri Salomonih, da je japonska mornarica razbila anglo-ameriški načrt, ki je stremel za tem, da se ustvari tretja fronta na morju in dokaže Rusom, da so Anglosasi zvesti svojim obljubam. List nadaljuje, da sta v trenutku, ko je Rusija izgubila vsako upanje v drugo fronto, Anglija in Zedinjene države poskusili ustvariti tretjo fronto na morju, toda ta načrt je imel prav nasproten uspeh. Avstralija je danes še bolj ogrožena in Rusija gleda s čim dalje manjšim zaupanjem v moč svojih zaveznikov. »Niči-Niči« in »Asahi« izražata svoje zadovoljstvo, ker je prišla japonska pomorska zmaga v trenutku velike italijansko-nemške zmage v zapadnem Sredozemlju.

Tokio, 15. avg. s. Listi objavljajo zanimiv opis bitke pri Salomonih. V jutru 7. avgusta so bile vode Južnega morja, kakor pišejo vsi listi, zelo mirne, vidnost pa majhna. Patrole japonskih letal so križarile nad vodami Salomonskih otokov, ko je eno izmed teh letal zagledalo majhne črne točke na obzorju. Medtem ko so vsa druga letala naglo poletela pod oblaki zastor, so črne točke vidno naraščale od trenutka do trenutka. Slo je za križarke, rušilce in sovražne transporte, ki so pluli proti Salomonskim otokom. Na brezčinski poziv letala, ki je signaliziralo sovražno formacijo, so se dvignili z nedoločene oporišča japonski bombniki in lovci ter se usmerili proti konvoju. Ko so v kratkem času preleteli razdaljo, ki jih je ločila od sovražnika, so poleteli japonski bombniki nizko nad morje in se vrgli na plen. Sovražnikovo protiletalsko topništvo je tedaj otvorilo peklenški ogenj, da bi zadržalo japonski napad. Medtem ko so japonski lovci napadli sovražnikove lovce, ki so jim skušali zapreti pot, so bombniki nadaljevali svoj ples nad ladjami. Prva žrtev je bila rušilec, ki je bil zalet v sredino in je ostavil formacijo, medtem ko so nadaljnji rušilec bombe zažgale.

Bitka je postala v kratkem sridita. Med tem časom je konvoj zavrl svojo brzino, da bi se izognil japonskim bombam in se je umaknil iz središča bitke. Letalska

bitka je trajala več ur. Pod odločnimi napadi Japoncev se je zrušilo mnogo sovražnih letal v ognju. Prvi dan bitke se je končal s tem, da je bil en sovražni rušilec potopljen, nadaljnji poškodovan, 49 lovskih letal in 9 težkih sovražnih lovcev pa je bilo sestreljenih. Naslednjega jutra so se dvignila vsa japonska letala skupno z bombniki in torpednimi letali z nedoločeni oporišč v ponoven napad. Nebo in morje sta bila vsa razburkana od eksploziv stotin bomb in tisočev izstrelkov. Tako se je začela najodločnejša borba, ki naj bi prizadela nasprotniku najhujše izgube. Na nebu tedaj ni bilo sovražnikovih letal, medtem ko so japonska letala izvrševala neprestane in drzne akrobacije, da bi se izognila sovražnikovu ognju, ki je streljal z vsemi svojimi protiletalskimi topovi.

Neko torpedno letalo, ki je poletelo nad njen krov, je zadelo križarko tipa »Wichita«. Silovit vodni stebel se je dvignil iz križarke, ki se je naglo potopila. Druga japonska letala so napadla prevozne ladje, ki so se skušale umakniti. V nekoliko minutah ni bilo tam, kjer je bilo videti prej 10 parnikov, nič drugega nego razburkana voda, ki je bila onesnažena z oljnimi madeži in posuta z lesenimi drobcii. 10 sovražnikovih parnikov je izgubilo v globine morja. Nato je sledila vrsta drznih napadov nad formacijo križark, ki so skušale s svojo večjo brzino pobegniti viharju japonskih bomb in torpedov. Borba se je zaključila s temi rezultati: 2 veliki križarki so potopila torpedna letala, 2 manjši križarki, dva rušilca in 10 prevoznih ladij so potopile bombe in torpedi, ena križarka neugotovljene tipa je bila hudo poškodovana. Ko se je zgornja noč nad morje, je nastopilo japonsko brodogradnje, ki je povzročilo, da je postala bitka še silnejša in strašnejša. Sovražnik, ki je imel hude izgube, se je bil sedaj odločil, da bo kozo drago prodal in maščeval potopljene in uničene ladje ter letala. Začet je silovit napad, na katerega so Japonci takoj odgovorili s protinapadom. Mali in težki kalibri so stopili v akcijo, medtem ko so japonski brzi motorni čolni krajšali razdalje, da bi zagnali svoje torpede. Točni japonski ogenj je takoj zadel admiralsko ladjo, križarko tipa »Astoria«, in kmalu je bila ladja v takšnem stanju, da ni mogla več vzdržati na morju.

Takoj nato je prišla vrsta na angleški rušilec tipa »Avstralliac«, ki je bil zalet v stroje in je zmanjšal svojo brzino ter začel blazno streljati, da bi ustavil nasprotnika. Prizor na kraju, kjer se je razvijala bitka, je bil veličasten in grozoten. Japonska taktika in spretno manevriranje sta poleg silovitega ognja obvladala sovražnika. 7 težkih križark, majhna križarka tipa »Omaha«, 6 sovražnikovih rušilec je bilo potopljenih, dva sovražnika rušilca sta bila resno poškodovana, medtem ko je japonsko brodogradnje izšlo iz bitke brez poškodb. V jutru 9. t. m. so japonska torpedna letala napadla preostale edince sovražnega brodogradnje, ki so bežale. Nobena sovražna ladja ne sme ubežati, se je glasilo povelje. Ob prvi zori so japonska letala odkrila dve črni točki v smeri proti jugu. Preletela so razdaljo in napadla križarko tipa »Achilles«, ki se je potopila v nekoliko minutah. Tako se je v treh dneh končala bitka pri Salomonih. Japonci so dosegli sijajno zmago z uspehi, ki jih ni dosegla še nobena bitka.

Nemiri se v Indiji nadaljujejo

Ukrepni angleških oblasti niso niti najmanj omejili uporniškega gibanja

Bangkok, 15. avg. s. Položaj v Indiji je čim dalje težji navzile trdim represalijam in ukrepom podkraljeve vlade, ki je odredila smrtno kazen za vse, ki bodo aretirani pod obožbo, da so poškodovali železniške in brzojavne naprave, da so zažgali vladna poslopja in napadli z oroženo roko policijo. Ta odredba ni zmanjšala demonstracij in število spopadov narašča v vsej Indiji. V Madrasu je morala policija uporabiti pline za solzenje, da je razpršila gručo dijakov, ki so vzklikali Gandhiju in svobodni Indiji. Vse trgovine in tovarne v mestu so zaprte. Aretiranih je bilo najmanj 1000 ljudi. V Kalkuti je promet paraliziran, ker so številne skupine demonstrantov napadle tramvajске vozove in avtobuse ter jih prisilile, da so se vrnili v remize. Vozila, ki so navzile zahtevi množice nadaljevala obratovanje, so bila zažgana. Tudi tu je policija uporabila pline za solzenje in večkrat streljala na množico. V teh spopadih so bili mrtvi in ranjeni. V Ambratiju v srednjih pokrajinah so se pripetili hudi izgreddi, o katerih manjkajo podrobnosti. Policija neprestano išče tajni odbor, ki mu je Gandhi, kakor trdijo angleški listi, zaupal vodstvo gibanja. V Bombaju so bile izvršene brez uspeha preiskave v nekaterih hišah, v katerih so domnevali sedež tega odbora.

Bangkok, 15. avg. s. V zaporu v Bombaju je umrl Gandhijev tajnik Desai Mahaded, eden izmed najdelavnejših eksponentov gibanja za neodvisnost Indije. Uradno sporočilo o njegovi smrti, katere vzroki še niso znani, je napravilo silen vtis v vsej Indiji. Ljudje se začnajo dejansko bati za usodo samega Gandhija in drugih kongresistov, zlasti zaradi tega, ker je vest o nenadni smrti Desai Mahadede sledila nekoliko dni po izjavi sira Roberta Numleya, bombajskega guvernerja, da bo zadržal gibanje za neodvisnost za vsako ceno in z vsakim sredstvom.

Bangkok, 14. avg. s. Po vesteh, ki prihajajo iz Indije, se protibritanske manifestacije v deželi nadaljujejo navzile brutalnemu poskusu angleških oblasti, da bi jih zatrle. Novi nemiri so se pojavili v doslej še navedenih krajih, čim so tam zvedeli za aretacijo voditeljev vseindijskega kongresa. V mnogih krajih nima policija moči, da bi obvladala položaj sprčo ogromnih množic, ki demonstrirajo. V pokrajini Madras so bile prave množične demonstracije. Indijci so burno zahtevali neodvisnost in sramotili Anglijo. Nastop policije je množico

le še bolj razdražil. V Madrasu je razjarjeno občinstvo napadlo dve železniški postaji in jih zažgalo. Policija se je poslužila orožja in je ubila 4 Indce, ranila pa 10 drugih. V New Delhiju, v Pomi in Alahabadu so bile postavljene barikade in je bilo več sabotažnih dejanj na javnih napravah. Indi so napadli policijske vojašnice in ustavili vse mestni promet. V Bombaju je delo v tvornicah prekinjeno. V Daki so vse trgovine takoj zaprli. Policija se je poslužila orožja in pri tem ubila 1 Indca ter ranila več drugih. V Kalkuti so dijaki blokirali tramvajski promet v mestu, uničili več tramvajskih voz in zažgali nekaj avtobusov. Čete so obkolile nekatere predele mesta, kjer so bili nemiri največji in prepovedale prehode iz enega v drugi del mesta. Policija je aretirala mnogo dijakov in se v borbi proti demonstrantom poslužila tudi bomb za solzenje. Navzile temu so se še istega dne ponovile še hujše demonstracije. Velike tvornice aluminija v Kalkuti, ki so tako dragocene za angleško vojno proizvodnjo, so povsem ustavile svoje delo. Več krvavih spopadov beležijo tudi v drugih krajih bengalske pokrajine

Konec letoviške sezone 31. avgusta

Rim, 13. avg. s. Določeno je, da se poletna sezona, ki se je pričela 15. junija in je v redu potekala, konča 31. t. m. S tem dnevom se morajo zapreti vsi hoteli, penzioni in gostilne ter sezonski obrati v zdraviliščih in kopališčih ob morju, jezerih in gorah. Hoteli, penzioni in gostilne, ki so vse leto odprti, bodo lahko nudili gostoljubnost običajnim obiskovalcem. Določeno je bilo nadalje, da bodo morali od 1. septembra bolniki, ki bodo odšli v toplice v svrhu zdravljenja, predložiti občinski oblasti v kraju zdravniško izpričevalo, potrjeno od pokrajinskega zdravilnika in zdravstvenega urada.

Novi turški zunanji minister

Ankara, 14. avg. d. Dosedanji generalni tajnik v turškem zunanjem ministertvu poslanik Numan Rifaat Menemzenoglu je bil večeraj imenovan za novega turškega zunanjega ministra.

Kriza čilske vlade

Santiago de Chile, 15. avg. s. Iz Peruja poročajo, da sta podala ostavko notranji in finančni ministar. Domnevajo, da bo prišlo v najkrajšem času do ostavke celokupne vlade.

Jerica Zemljanova

Ljubljana, 16. avgusta Po daljšem trpljenju je na večer pred Velikim smarnom umrla v Leonišču ga. Jerica Zemljanova. Njena smrt je vzbudila med Ljubljancami, še prav posebno pa med številnimi njenimi bivšimi gojenkami, iskreno obžalovanje. Izgubili smo odlično gospodnjo, prvovrstno vzgojiteljico.

Za začetek današnje enoletne gospodnjske šole »Mladike« je treba smatrati prvi gospodnjski in kuharski tečaj v šolskem letu 1911/12, ki ga je otvorilo društvo »Mladika« in ki je trajal prvotno samo 4 mesece. Voditeljica teh tečajev, iz katerih so izšle mnoge napredne slovenske gospodnje, je bila že ob početku gl. Jerica Zemljanova. V šolskem letu 1920/21 se je na »Mladiki« odprla enoletna gospodnjska šola z učnim načrtom, ki je bil prikrojen modernemu času in je bil teoretično in praktično res izčrpen. V poslopju »Mladike«, ki je bilo dograjeno na pobudo župana dr. Tavčarja 1911, se je po vojni spet otvoril sloveči dekliški internat, ki je do danes dal slovenskemu narodu celo vrsto praktičnih gospodinj.

Voditeljica gospodnjske šole in upraviteljica internata »Mladike« ga. Jerica Zemljanova je bila rojena v Ihanu pri Mengšu 1879. Izolala se je v Ljubljani, kjer je po svoji strokovni usposobljenosti in veliki inteligenci kmalu zavzela voditeljsko mesto. Prav posebno je treba omeniti njeno ugotovljeno vedenje, ki jo je predvsem usposobljalo za voditeljico dekliškega internata, nadalje njeno lepo, pravilno slovenščino v jasni, krepki izgovorjavi, njeno plemenito socialnost, materinsko skrb za gojenke, osvajačji nastop v slaherni družbi, prijazno družabnost, izredno marljivost, veliko rodoljubnost in natančnost v vsakem pogledu. Bila je vzgojiteljica in prelistojnica v najlepšem pomenu besede. Peresa ni rada jemala v roko, čeprav je znala lepo pisati, o čemer so pričali tudi nekateri njeni zanimivi prispevki v »Jutru«. Priobčila je več strokovnih člankov v ženskih listih in dva krajsja gospodnjska spisa v Vodnikovi priliki. Rajši kakor je pisala, je pogostokrat predavala. Poznale so jo ne samo vse ljubljanske gospodnje, marveč gospodnje vse slovenske zemlje, saj je priredila v teku let celo vrsto kuharskih tečajev.

Sama se je neprestano strokovno izobraževala. Marsikatero počitnice je preživela v inozemstvu, kjer je obiskovala specialne tečaje svoje stroke. Tako je bila Jerica Zemljanova naša najbolj izobražena kuharska in gospodnjska strokovnjakinja. Po njenih imenitnih receptih, ki jih je pa sama nerada objavljala, a so se bohotno razširili po številnih njenih učenkah, so kuhale premožne meščanke naših mest prav tako kakor naše delavske in kmečke gospodnje. Z izredno vnmemo in obenem s posebno skromnostjo, ki nikdar ni iskala hvale, časti in občilka, je Jerica Zemljanova tako rada sodelovala pri številnih sijajnih praznovanjih, veselicah, recepcijah, božičnicah, socialnih akcijah in obdarovanjih sromakov. Različna odlikovanja so bila le skromno vidno priznanje njenemu plemenitemu delu. Ko zdaj leži na mrtvaškem odru, se hvaležno spominjamo njene prizadevnosti in ji želimo lahak počitek. Najtrajnejši spomin si je Jerica Zemljanova zagotovila sama s plemenito vzgojo, s katero je uvedla v življenje mnoge naše mlade matere in gospodnje.

Likvidacija židovskih podjetij v Bolgariji

Sofija, 13. avg. s. Notranji ministar je odredil, da morajo do 1. septembra neprekljeno likvidirati vsa židovska podjetja v Bolgariji.

Potres v Rumuniji

Bukarešta, 14. avg. d. Od srede popoldne so v rumunski prestolnici čutili štiri potresne sunke. Potresomeri so beležili manjše sunke tudi še v četrtek popoldne. Poslednji sunki so bili zopet močnejši. Po analizi potresomernih postaj so bili vsi potresni sunki vulkanskega izvora.

Ljubljanska kronika

Dva lepa praznika Ljubljana, 16. avgusta Po neurju se je nebo spet zjasnilo, vendar se je ozračje precej ohladilo. In tako smo imeli dva praznika, ki sta bila sicer sončna, vendar se ozračje ni toliko ogrelo, da bi imeli kopalice toliko užitka kakor prejšnje sončne nedelje. Na praznik Velikega smarna je živo srebro zjutraj beležilo komaj 13,8 C in se je čez dan povzpelo na 23, v nedeljskem jutru pa je beležilo komaj 10,5 C. Zjutraj nas pozdravlja megla, ki vedno obeta jasen dan. Vreme je zacetkrat spet ustaljeno in lahko upamo, da bomo imeli še nekaj sončnih dni, ne samo ugodnih za kopalice, marveč tudi za zorenje sadja in ostalega živeža, ki letos tako dobro obeta.

ZAVOD ITALIJANSKE KULTURE

sporoča, da bo prvi nižji tečaj zaradi velikega števila vpisancev za poletne tečaje italijanskega jezika razdeljen v najmanj tri oddelke; drugi, srednji tečaj pa najmanj v dva oddelka. Razen že najavljeneh tečajev so organiziran nižji tečaj, ki se bo vršil v ponedeljek, sredo in petki od 16. do 17., nadalje tečaj od 14.30 do 15.30 in srednji tečaj od 19. do 20. ure v istih dneh. Za nadaljnje informacije se je treba obrniti na sedež zavoda na Neposlovnem trgu 6, od 9. do 12. in od 16. do 19. ure.

Naše gledališče

Ponedeljek, 17. avgusta zaprto. Torek, 18. avgusta ob 17.30: Zaljubljena žena. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. Sreda, 19. avgusta ob 17.30: Vdova Rošlinka. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Zaupna posvetovalnica

»Spominčice«. Sprji ste se s fantom zaradi prav malenkostne stvari, iz gole trme. Šele zdaj pa ste spoznali, kako zelo ga imate radi. Nesrečno se čutite in bojite se, da ne bi Vas to pripeljalo do kakega nepremišljenega dejanja. Ne veste, kaj naj storite. — Tako nam pišete. Najbrž ima tudi fant svojo porcijo trme, drugače bi on storil prvi korak k spravi. Ali pa Vas nima tako rad, kakor Vi njega. Če mislite, da Vas ima, potem kar premagajte svojo trmo in se ob prvi priloiki spravite z njim. Prav nič nečastno ali ponižujoče ni, marveč dokaz lepega značaja, če kdo prizna storjeno napako in jo popravi. Če pa imate samo Vi fanta radi in ne tudi on Vas, potem je najbolje, da stisnete zobe in čimprej pozabite. Obupavati pa Vas tudi v tem primeru ni prav nič treba, saj ste še zelo mladi in je vse življenje še pred Vami. »Sofere«. V Ljubljanski pokrajini; ni nobene javne šoferske šole z brezplačnim poukom. Ako nimate sredstev za obisk zasebne šoferske šole, je menda edina možnost ta, da bi stopili v službo pri kom, ki ima avtomobil in bi Vas hotel naučiti šofiranja, seveda poleg drugega dela, ki bi ga opravljali. Drugače morate pa potrpeti do konca vojne, ko se bo avtomobilizem brez dvoma silno razmahnil. »Vitamini — V. R.« O zadevi, za katero sprašujete, bomo prihodnji teden prinesli poseben članek.

Naša se je vsota denarja. Dobi se v uredništvu »Jutru«.

Razprodajamo originalni »Valpolicella Amaronc« chisanti st. po 1 in po 2 litra; galitona Lovštin.

Ameriška črna lista

Buenos Aires, 15. avg. s. Iz Washingtona poročajo o uradni objavi Zedinjenih držav, po kateri obsega črni seznam tvežki, ki imajo svoj sedež v latinski Ameriki, skupaj 6969 tvežki.

INSERIRAJTE V »JUTRU«!

Umrli nam je po kratki in mučni bolezni naša ljubljena, zlata, dobra mamica, stara mama, sestra, teta in tašca, gospa **BENKOVIČ MARIJA** vdova po vodji zemljiške knjige Pogreb nepozabne pokojnice bo v ponedeljek 17. t. m. ob 3 popoldne z Zal, iz kapele sv. Jožefa, k Sv. Križu. Ljubljana-Kamnik, 16. avgusta 1942. Globoko žalujoči: **IVAN, FRANC, CIRIL, MINKA** por. Preželj, **SILVA** por. Kotnik, **ZVONKA** por. Pollicek, otroci — in ostalo sorodstvo.

Jerica Zemljanova ravnateljica gosp. šole »Mladika« v pok. Pogreb predrage bo v ponedeljek 17. avgusta ob pol 3. popoldne z Zal, kapele sv. Nikolaja, k Sv. Križu. Sv. maša zadržnica se bo darovala v cerkvi sv. Cirila in Metoda v četrtek 20. t. m. ob 8. Ljubljana, 14. avgusta 1942. Neutolažljiva sestra **FRANCKA**

Sport med vojno

kakor ga gojijo v Italiji in Nemčiji — ter drugod

Znani all-round sotrudnik milanskega sportnega dnevnika »La Gazzetta dello Sport« Luigi Ferrario je napisal v eni zadnjih številah daljši članek o sportu in sportnem življenju med vojno v Nemčiji, iz katerega ponatiskujemo naslednje glavne in splošno zanimive podatke:

O priliki obiska mednarodne atletske prireditve v Berlinu, kjer so takrat položili tudi prve temelje za novo ureditev v evropskem sportu, smo v družbi vodilnih sportnikov iz teh držav proučevali tudi položaj, ki ga je vojna povzročila na sportnih terenih nastran novih meja. Pri tem smo prišli do prepričanja, da se dajo smernice, v katerih se je dozdaj razvijal sport po raznih državah, združiti v tri glavne skupine, in sicer takole:

V državah osi je bila telesna vzgoja uvedena splošno z namenom, da bi vsa mladina imela od nje koristi za telesno in duševno blaginjo. V demokratičnih državah so podpirali sport predvsem zato, da je množica imela pašo za oči, prireditelji pa svoje dohodke, pri čemer se je zelo razširil profesionalizem in tudi skriti amaterizem, mimogrede pa so tamkaj gojili tudi nekatere talente iz posameznih sportnih panog, da so dosegali zveneče rezultate in zmerom znova privlačili občinstvo. Boljševizem je podpiral sport med množicami z namenom, da bi izravnal vse razpoložljive sile in ga izrabljaj kot sredstvo za razredno borbo.

Kaj se je pokazalo na sportnih terenih, brž ko je začela vojna posegati med mladino? V Angliji je sport nadaljeval svoje delovanje samo tamkaj, kjer je šlo za reklamne prireditve. In res so pri Angležih do zadnjega ostale neokrnjene samo njihove tradicionalne konjske dirke. V drugih panogah se je moglo obdržati samo nekaj nastopov med profesionalci, medtem ko je v amaterskem taboru vse zaspalo in so podatki o dogodkih iz zadnjih treh let enaki, kakor so bili v prvi svetovni vojni, kratki in značilni: vse odpuvedano zaradi vojne.

Podoben se razvijajo razmere v sportu tudi v Ameriki, čeprav se bodo prave posledice vojne morale pokazati šele kdaj pozneje. V Evropi pa je kljub temu iz teh zadnjih mesecev prispelo nekaj poročil o prvenstvih teniških profesionalov in pa ona senzacija, ki se je kmalu izkazala kot običajna novinarska raca, da bodo ameriški menažerji odpeljali nekaj najbolj slavilnih švedskih atletov s posebnim letalom na daljše gostovanje po domovini dolarjev. Ta senzacija pa je držala samo tri dni...

Tudi v Rusiji o sportu in o ogromnih sportnih manifestacijah, o katerih je in tam prodrla kakšna vest tudi v naše kraje, ni duha ne sluha. Sport kot politično orožje v mirnem času je v vojni izgubil vsak smisel in zato mu zdaj nihče več ne more pomagati do obnove, dokler ne bodo utihnil topovi.

Pisec ponavlja potem v svojih izjavah, znano načelo nemških sportnih voditeljev, da je sport v vojni še večjega pomena kakor v miru, ker pomaga krepiti mladino, ki je še ostala doma, da se v njej obnovljajo zmerom nove sile za najvišje naloge v službi domovine. Pri vsem tem pa se sport v vojni lahko razvija na dveh čisto različnih področjih, in sicer predvsem na notranjem, kjer ima take cilje, kakor so omenjeni zgoraj, potem pa še med vojaki samimi za frontami, kjer zaradi svoje prejšnje privrženosti do sporta izrabljajo vsako še tako skromno prilikost, da se spet vsaj za hip posvetijo svojemu sportu.

Ferrario omenja v zvezi s tem nekatere pomembnejše nemške sportnike, ki so sicer kot vojaki na frontah, so pa spričo nekaterih vmesnih priložnostnih treningov ostali toliko v formi, da so se lahko udeležili nekaterih tevažnejših nastopov tudi zred civilnih tekmovalcev. To velja na primer za rekorderja Harbiga, ki služi kot padalec na fronti, pa je baš zadnji čas v Frankfurtu postavil najboljšo znamko letošnje sezone v teku na 800 m. Drug sportnik take vrste je skakalec Wagemann, ki služi v zasedeni vojski na Norveškem, pa se je tudi na nemškem državnem prvenstvu v Berlinu povzpelo do novega nemškega rekorda s prav lepim izidom 7,58 m. In podobnih primerov je še več, morda manj pomembnih, toda prav tako značilnih.

Doma je vse življenje in vrvenje na sportnih igriščih poverjeno mladini, ki še ni šla v vojak; da bo ta mladina dobila še več poleta med seboj, so se prav pred kratkim sporazumeli njeni voditelji iz Nemčije in Italije, da bodo letos izvedli skupno mladinsko prireditev v večjem obsegu, in sicer to pot v Milanu, kjer so se začele prve priprave. Nekaj podobnega so zadnje dni za svojo mladino organizirali tudi Japonci

v Tokiu. Vsa ta prizadevanja kažejo, da ima sport v državah osi svoj vzgon, ne glede na to, kje in kako se razvijajo dogodki v vojni in mimo tega, da je skupina ljudi našla za omejitve sportnega obrata tudi izgovor, da je treba to udejevanje omejiti že zaradi manj izdatne prehrane.

Glede tega vprašanja ugotavlja p'isec načeloma, da je sport take vrste udejevanje, ki se lahko prilagodi na najrazličnejše mere in kakršne koli omejitve. Posebno veliki napori pri sportnih nastopih se dajo krajevno ali časovno omejiti; če pa so posamezni izidi pri vsem tem vendarle slabši od nekdanjih, je to v glavnem posledica tega, ker so prejšnje vidne sportnike nadomestili mlajši ljudje, ki še nimajo onega duha in izkušenj, kakršne so potrebne za najboljše uspehe. Da pa omejitve v prehrani niso odločilne glede vrhunskih izidov v posameznih sportnih disciplinah, kažejo povrh vsega še nekateri čisto novi rekordi, ki so bili doseženi ne samo v prvem, temveč tudi v drugim in celo v tretjem letu vojne.

Drobiž po svetu

Okrožni strokovni vodja za smučarski sport Albert Bildstein iz Beljaka je pred kratkim objavil v vseh krajevnih listih topel poziv, naj vse sportne organizacije, ki imajo med svojimi napravami smučarske skakalnice ali izdelane proge za smuk, skrbno pazijo na njihovo vzdrževanje in za vsako ceno skušajo ohraniti tako dragoceno narolovo premoženje. Vse te sportne naprave naj bi bile in bodo tudi morale biti takoj na razpolago, ko se bo spet začelo sportno vzgojno delo na smučarskih terenih za mladino in bodo tudi obnovljene smučarske tekme. Za ohranitev in takojšnjo uporabo vseh takih naprav so odgovorna vodstva posameznih sportnih združenj. Obenem je Bildstein razglasil tudi, da bo prve dni septembra otvorjen kakor vsako leto poseben tečaj za smučarske discipline, ne glede na to, da spričo sedanjih razmer ni mogoče reči v naprej, ali in v kakšni obliki bo to zimo lahko otvorena smučarska sezona.

V zaključnem kolu za hrvatsko nogometno prvenstvo je nogometni prvak Gradjanski startal slabo in v veliko razočaranje svojih prijateljev. Osijski Hajduk je zmagal nad njim na njegovem igrišču s 3:2 (2:1). Navijači Gradjanskega se tolažijo pač s tem, da bodo »purperje« v povratni tekmi lahko še mimogrede izravnali ta ne-pričakovani poraz.

Konec tekočega meseca bodo imeli Hrvati važno plavalno prireditev, in sicer dvoboj z močno nemško reprezentanco. Razen dobrega moštva za waterpolo bodo Nemci poslali na to gostovanje v Zagreb tudi nekaj močnejših plavalcev, kakor so Lehmann, Sietas, Laskovski, Hitziger in Krebs, s katerimi upajo odločiti to srečanje v svojo korist. Hrvatski plavalci so imeli začinjen čas nekaj uspešnih nastopov, med njimi tudi mednarodno tekmo s Slovaki, tako da imajo v dobro predvsem nekaj rutine, če se že po znanju ne morejo postaviti ob stran nemškimi partnerjem.

V tekmi za rumunsko pokalno prvenstvo je zmagal Rapid iz Bukarešte nad moštvom univerze iz Brašova s 7:1 in osvobodil tako poleg naslova državnega prvaka zdaj tudi še drugo najvažnejšo lovoriko v rumunskem nogometu.

Mednarodnih kajakaških tekem na Starnberskem jezeru pri Monakovem, ki bodo konec prihodnjega tedna, se bo udeležila tudi ekipa italijanskih predstavnikov v tej sportni panogi. Med šestčlansko družbo bo zastopal barve Italije tudi bivši član ljubljanskega Kajak-kluba Adolf Mikš.

Kakšno zgodovino ima za seboj nemški sport, kažejo med drugim lahko tudi te suhe številke: Državna prvenstvena tekmovalna v raznih sportnih panogah se izvajajo tamkaj, kakor sledi: v veslanju in plavanju od leta 1882, v kolesarstvu od leta 1884, v umetnem in hitrostnem drsanju od leta 1891, v tenisu od leta 1892, v dviganju uteži in rokoborbi od leta 1893, v atletiki in sabljanju od leta 1896, v smučanju od leta 1900, v nogometu od leta 1903, v golfu od leta 1907, v rugbyju od leta 1909, v boks, hokeju na ledu, waterpolu in sankanju od leta 1912 itd.

Tenjski dvoboj Italija-Hrvatska. Prvi dan teniškega dvoboja za rimski pokal med Italijo in Hrvatsko še ni nagnil tehtnice na nobeno stran. V prvem singlu je dobil Hrvat štev. 4. Šarić za nasprotnika najšibkejšega Italijana Del Bella, ki mu res tudi ni bil kos, tako da je Hrvatska s

svojim najslabšim možem dobila prvo točko. Naslednji single sta igrala nekoliko ko zapostavljeni Cucelli in drugi Hrvat Pallada, toda domačin je bil močan dovolj, da je to igro prav tako (kakor njegov prednik izgubil) dobil v treh setih. Po prvem dnevu je bilo torej stanje točk 1:1.

Pri mednarodni nogometni federaciji ni krize. Po zadnjih informacijah na sedežu mednarodne nogometne federacije v Curihu je razpoloženje in delo pri tem mednarodnem sportnem forumu kljub vsem vojnim težavam še precej živahno. Njegov mednarodni tajnik Nemec dr. Schriccker ima dovolj opravka z raznimi upravnimi posli, predvsem iz južnoame-

riških držav, nekoliko slabše pa so zveze z Daljnimi in Bljznimi vzhodom. Kar se finančnega položaja tiče, je izjavil, da znaša letni primanjkljaj med vojno okrog 12.000 švicarskih frankov, kar pa spričo razsežnosti te organizacije ne daje povoda za govornice o kakšni krizi. Zanimivo je, da FIFA vzdržuje tudi odnose z angleškimi nogometnimi organizacijami, ki pa pošiljajo vsa svoja poročila federaciji samo v vednost, ne da bi čakali na kakršne koli načelne odločitve. Oktobra meseca bodo pregledali delovanje FIF-e vsi trije člani eksekutivnega odbora, odvetnik Mauro iz Italije, dr. Bauwens iz Nemčije in še tretji član iz Belgije.

Zakaj so Japonci spretni in okretni

Evropa smatra samo za sebe nekakšno mater kulture za vse druge narode in rase. Čeprav je neresnično, vendar pa je globoko ukoreninjeno, da ima Evropec izključno pravico nad vsemi izsledki kulture in tehnike. Ker torej Evropec le s težkim srcem dopušta možnost, da bi se mogel od drugih narodov naučiti, mora neprestano odkrivati in izumljati in oikriva pri tem tudi takšne reči, ki so svetu že stoletja znane.

Prav danes, ko privlačijo Daljni vzhod nase pazljivost vsega sveta, je zanimivo pogledati v skrivnosti njegove neizčrpane energije in polskati nekaj, česar morda še ne poznamo dovolj dobro, izvor moči Daljnega vzhoda, ki je v nekaj desetletjih napravila iz Japonske veseliso.

Današnja Japonska je zgrajena na stari modrosti, na stoletnih izkušnjah, izkoriščenih do skrajnosti, in seveda tudi na evropski in ameriški kulturi, ki je prodrla tja v zadnjih desetletjih. Japonska je črpa svojo moč iz mnogih virov, a prvenstvena posebnost japonskega narola, ki ni nastala na posnemanju drugih, je telesna vzgoja, ki so jo Japonci dvignili na zavidenja vredno višino.

Klasična Grčija je mislila, da sta cilj telesne kulture lepota in »božanska harmonija«. Sedanja Japonska pa vidi njen cilj v zdravju in moči in jo zato neprimerno bolj približuje nekdanjemu življenju. Svoj namen tudi dosega. Ni samo slučaj, da je bila na Japonskem razširjena uporaba hladne in mrzle vode v času, ko so Evropeci smatrali Kneippa še za norca. Ni samo slučaj, da je na Japonskem higiena že dolga leta nekakšna last naroda, ko se je morala Evropa šele učiti. Značilno je, da so prišla na Japonskem vsa ta spoznanja iz iste družbe, ki je v Evropi dolgo mislila, da se je treba kopati samo ob rojstvu in da se da nečistost prekriti s parfumi. Mali plemeči stare Japonske, samuraji, ki so nosili na svojih ramah odgovornost za obrambo države, so že davno odkrili marsikaj, kar pozna Evropa šele nekaj desetletij. Tako je v tej sredini, v kateri se je vzporedno s telesno okrepljivjo vodila tudi

borba proti starim modrostim, ročila tudi spretnost borbe brez krvi, džiu-džicu.

Kaj je džiu-džicu?

Dobesedni prevod besedi bi bil »lomljenje mišic«. Svoboden prevod, ki bolj ustreza zmislu besede, bi bil: »zmagovati s spretnostjo«.

Ta spretnost je v premišljenih prijemih in natančnem zadevanju določenih mišic in živcev.

Toda podlaga za pravi pouk v tem načinu borbe je načrtno urjenje vsega telesa. To urjenje omogoča take uspehe, da Evropeci kar strme. Po takšnih vajah lahko Japonci z enim samim zamahom roke prelomi debelo bambusovo palico ali pa samó s pomočjo mišic na vratu odbije vsak napad z roko ali pa s palico.

Učenci džiu-džica imajo posebne vaje, ki jih naredo odporne zoper pretirano občutljivost. Njih okretnost se stopnjuje do skrajnih meja in ko popolno obvladajo posebne splošne prijeme, se začno učiti še posebnih, razen tega pa tudi — in to je morda najvažnejše — duševnega ocenjevanja nasprotnika.

Prvi beli ljudje, ki so se naučili džiu-džica, so bili ameriški mornarji, ki so prišli na Japonsko. Ko so se začeli po starih mornarskih navadah »zabavati« z domačimi v pristanišču, so jih Japonci lepo pometali v morje. Zaradi majhne rasti Japonci se je zdelo to vsem tako neverjetno, da so po vrnitvi v Ameriko trdili, da žive na japonskih otokih »rumeni hudici«.

Široka javnost belega sveta je odkrila japonsko spretnost dosti pozneje. Razširil jo je neki japonski pravnik, ki je študiral v Ameriki. Ko se je nekoč vračal domov, ga je napadla tolpa potepuhov, pa jih je tako premlatil, da so se zavedli šele v bolnišnici. Japonci je moral svojo spretnost pokazati na policiji in od tistega dne dalje so se začele džiu-džicu učiti vse moderne policije. A beli policisti menda še vedno zadržujejo za svojimi vzorniki na vzhodu, ker japonskemu policistu ni potrebna niti gumovka, da pomiri neubogljive pasante. Njemu je dovolj že njegova spretna roka.

Pristanišče Murmansk in Zalivski tok

Pristanišče v Murmansku, za katero se zadnje mesece razvijajo hude bitke, ima izreden strateški položaj zaradi Zalivskega toka, tople struje, zaradi katere morje ob murmanski obali nikoli ne zamrzne. Vsak dijaček ve, da je Zalivski tok morska struja Atlantskega oceana, ki prihaja iz Mehškega zaliva, od koder hiti skozi ožino pri Floridi, dalje severovzhodno po Atlantskem oceanu, obliva zapadne obale Francije, Irske, Škotske in Skandinavije do Severnega ledenega morja, odtod pa teče ob murmanski obali vse do bližine Nove zemlje in Barentovega morja.

Zaradi svoje toplote učinkuje Zalivski tok prav znatno na povprečno letno temperaturo dežel, ki jih obliva. Vpliva na vse podnebje srednje Evrope. V ozkem preletu pri Foridi je struja Zalivskega toka široka okrog 40 km, širje v globino do 800 metrov in se premika s hitrostjo 9,2 m v sekundi. Severneje je Zalivski tok že širši: pri Charlestonu ima širino 150 km, pri rtu Hatteras pa že 250 km. Voda Zalivskega toka je toplejša in bolj slana kakor ona, skozi katero prodira in se razlikuje od nje tudi po barvi. Zaradi toplote je voda Zalivskega toka bistrejša od druge morske vode. Njeno strujanje opazimo tudi na površini, kar je razumljivo, če vemo da n. pr. Zalivski tok pri Murmansku teče z brzino 18 km na uro. Švedski raziskovalec Eckblom je z dolgoletnim merjenjem dognal, da je po vplivu Zalivskega toka v januarju na Lofotih 72 stop. razlike v temperaturi, medtem ko je temperatura na zapadnem Norveškem 18, na Švedskem, Finskem in v baltiških državah 10, v Severni Nemčiji, na Nizozemskem in na severnem Francoskem za 5 stop. višja kakor v drugih krajih, ki so na isti zemljepisni širini, vendar ne ob Zalivskem toku.

Ker torej Zalivski tok obliva tudi murmansko obalo, morje tam nikoli ne zamrzne in to je razlog, da je Sovjetska Rusija po prvi svetovni vojni sklenila, da si na vsak način zagotovi Murmanski, ker je to njena edina severna pot na morje, ki je vse leto svobodna. V ta namen je Rusija zgradila do Murmanska znamenito progó.

V njeno varstvo je uredila tudi vse one strateške ceste in druge proge, ki ogrožajo Finsko in vzhodno Karelijo. Kako ugodno vplivajo tople struje Zalivskega toka, je lepo videti na polotoku Kola in na Ribiškem polotoku. Obe ti dve področji imata čisto svojevrstno podnebje. Povprečna letna temperatura je tam najvišja na najsevernejšem delu, na obali Ledenege morja, najnižja pa je v notranjosti, na vzhodni obali. Ribiški polotok ima isto temperaturo kakor Kajaana, ki leži 700 km niže. Z murmanske obale teče vpliv Zalivskega toka še kakšnih 90 do 110 km v notranjost. Na Finskem je v okolici Petsama topleje kakor 500 km južneje v pokrajini Rovaniemi. Za mnoge dele Evrope, zlasti pa za skandinavske zemlje, je Zalivski tok življenjsko važen, kajti njegove tople struje omogočajo rast in zorenje v sedanjih svetlih nočeh, ki trajajo na južnem Finskem dva meseca, na severu pa kar štiri mesece. Brez Zalivskega toka si ni mogoče zamisliti, da bi uspevala kakršna koli rastlina, ker pač doba rasti in zorenja v onih krajih ne traja več kakor 120 dni. Ob ugodnem vplivu Zalivskega toka uspeva v južni Laplandiji rž (ozimina), v nekaterih severnejših krajih vse do obale Severnega morja pa sejejo jetmen in sadijo krompir. V vseh teh krajih imajo kakih 70 dni skoraj neprekinjeno sončno vreme, kar zadostuje za rast in dozorev ob ugodnem vplivu Zalivskega toka.

Meh za smeh

Ljubavno pismo

Fant združuje, misli snuje, Dulcineji verze kuje, noč mu vsaka je brez spanja, če zaspi, o njej le sanja.

Deva lučko je prižgala, fantu pismo bo pisala, o, da se po njem ji hoče, zanj le bije srce vroče.

Mož v zakonu ženo ljubi, dan za dnem jo znova snubi, pri družici najde srečo, vso kipečo in gorečo.

Zena obožuje moža, poljubuje ga in boža, zakon, to je raj na sveti, treba v njem je prav živeti.

Ko v srcé ljubezen pride, ne slhadi je led Arktide, sonce ne izžge ravnika, ko se vroče v vis pomika.

Tja nazaj do pamtiveka je ljubezen cilj človeka, v prvo je srcé prodrla, z zadnjim srcem bo umrla.

Kje so modri učeniki in učeni vsi zdravniki, da bi pismo napisali, ga zaljubljencem poslali.

Malo naj bi razložili o ljubezni — veseliti, ki človeka vsa prevzame, ko se ogenj v srcu vname.

Na kóljivo to vprašanje morda dali bi na znanje: »Le ljubezni brepenjenje izpopolni nam življenje!«

Mara J. Tavčarjeva.

Zahvala

Hej ti Mara, duša draga, spet si se postavila, za moj god in rojstni datum pesem si napravila.

Hvala ti za ptičje mleko, hvala ti za počen groš, za ves sneg od lanske zime in za prazen stigan kos!

Včasih, ko sem stricu, teti ali komur že voščila, od godovnika sem vedno zeksar beli v dar dobila.

Ker pa zeksarjev zvenceh davno že ni več dobili, za izražene čestitke čuj, kaj čem ti pokloniti:

Ne le, da na moji svatbi prva mi boš drugovala, tudi vse otroke moje ti pri krstu boš držala!

Moji deci boš bitij — ah, to se prekasno sliši...! Zdaj pa le k »Ponedelju« hitij in kaj fletnega napišij!

Manica

RAZGOVOR MED ZENO IN MOZEM

— Odkritosrčno mi povej, ali si me kdaj varal? Da ali ne?
— Povedal sem ti to že stokrat.
— Torej si me varal?
— Da... da... da... varal sem te!
— Lažoš!

POSTEV

V izložbi neke delikatesne trgovine so imeli velik cvrto postev. Na njej je bil listek s temle neprecenljivim svarilom: — Na meni se zgledujte! Ko bi ne bila odprlata gobca, bi zdaj ne bila tukaj!

IZPREMEMBA BARV

Dva poslovna prijatelja sta govorila o svojem osebu. Prvi: »Jaz imam knjigovodjo, ta je ostvel v moji službi.«
»To še ni nič,« je dejal drugi. »Jaz imam korespondentko, ta je bila v moji službi brunetka, blondinka in rdečelasica!«

V KNJIGARNI

— Prosim, ali imate knjigo »Kako lahko shuštam?«
— Oprostite, gospa, slučajno je nima, toda vzemite tole: »Kako se lahko odebela in delajte vse narobe.

G. Pasala:

Mrtvačev napitek

Nevhita, ki je vedno razsajala, naju je prislilila, da sva prekinila lov in se do kože mokra zatekla v krčmo. Pri kamenolomu v Capoliveri, stoječo v divjem kraju otoka Elbe nasproti slikovitemu longonskemu zalivu, kjer stanujejo večidel rudarji. Za zaliv na rtu kamenitega gorskega sedla je posut s kupi nizkih in stisnjenih hišic.

»Na noge, mamica! Zaklajati boš morala dva stanovnika iz kurnika in odčepiti nekoliko steklenice onega dobrega,« sem velel krčmarici, ki nama je hitro ponudila stol, nameščajoč in čisteč mizo, obloženo z litri in praznimi čašami, zamazanimi od vina.

Na hodničnem prtiču pod naklonjeno lučjo petrolejke sva malicala z izvrstnim tekom in vmes pil brez obzira. Stara nama je postregla z dvojnimi vinom, črnim in belim. Obe vrsti sta bili odlični. Moj prijatelj je ostal pri črnini.

»Slijajno je!« vzklika, ko je zvrnil kozarec, nato se okrene h krčmarici, rekoč: »Odkod ga dobivaš, mamica? Želel bi poslati nekaj desetere litrov domove.«

»Pošilja mi ga neki siromašen gospodar iz Longone, odvrne krčmarica, »samo bojim se, da ga tudi on zdaj nima več, a meni sta ostali le dve butiljki.«

Fokušal sem tudi jaz. Zares, bilo je to redko vino. Skozi stekleno čašo so se prelivali krvavi odrazi. Gosto je bilo nalik likerju ter je dišalo po evkaliptu in po divjih travah. No, jaz sem rajši pil belo, žolito liki jantar, a delikatnega teka. Fe nekoliko izpitih kozarcev mi je prevel obutek mirne vedrine. Moj drug, Lujo, je zvrtač. Kupico na kupico rdečega vina, mlaskaje z

neko detinsko objestjo. V kratkem ga je nezameto šaljive in vesele dobrovoljnosti ovadala neka turbobnost in tegoba. Tista mračna in otožna izba, tista samota okoli naju naju je vse globlje premagovala.

Krčmarica je bila sedemdesetletna starica z zpokane polti ko borova skorja, z licem izrovanim od nesterilnih gub pa si se zaran napejal, da bi na njem razbral človeško fiziognomijo. Ustnice, tanke in suhe nalik črtici noža, so jedva skri-ale čeljusti brez zob in režala se je z nekimi opasnim poročljivim smehom, a iz udr-ana očnic sta gicjali dve drobni očesci na jako lckav način.

V krčmi smo ostali samo jaz, Lujo in ta starica. Močali smo. Čul sem šum dežja. Bila je to ena onih noči, ko se zdi, da povsod prodira žalost, pa se v duše vthotapi čuvstvo straha in skrivnosti. Vsaka senca je privid in sleherna oseba krije v sebi zagonetko, ki jo boš komaj razrešil. A ona starica s svojim trpkim in področljivim nasmeškom je širila od svoje fizične ogabne pojave mračno sugestijo, neobično ironično moč. Dvanajst udarcev stare in prašne ure z nihalom naju je zdramilo iz razmišljanja. Dvignila sva se. Moj prijatelj se je opotekal. Dolge noge so se mu tedaj pa tedaj zašibile v kolonih. Bil je tako prisiljen, da se je opral ob robove mize, neodločen, ali naj krene dalje. Izpil sem tudi jaz dosti vina, vendar moje noge so delovale v redu. Prijel sem Luja pod pazduho in ko sva v spremstvu krčmarice, ki je nosila v slednji roki po eno svečo, prehodila nekaj stopnic, sva stopila v svojo sobo.

Dve postelji sta bili komaj pol metra vsaksebi. Ozka kmetska čumnata je bila

videti prazna z zidovi dimnate barve ko stavba železniških postaj. Malone trgačjo obleko raz sebe se je Lujo skelal, da se je potem težko in trudo vrgel pod odejo. Nekoliko sekund zatem je hkral in puhaj ko polh. Dež je še nadalje škropil, droban, in neprestano, enoglasno tolkel po steklu. Belo vino je razpallilo mojo domišljijo, ki se je vrtlo okoli nekih bizarnih misli in nenavadnih, nerazločljivih prividov. Skušal sem šteti bruna na stropu. Nadejal sem se, da me bo to enolično razvedrilo uspavalo. Poskus pa se ni obnesel. Budnost je trajala. Dozdevalo se mi je, da ležim že celo stoletje. Na stolpu sosedne cerkve je polahko odbilo tri. Nisem mogel vzdržati.

Prižgal sem svečo. Po nagonu sem obrnil pogled na Lujevo posteljo. Otrpnil sem od groze. Mar se mi sanja? Ne, bil sem buden. ... Dalje, dalje! ... Z diamni sem si podrgnil oči, da bi pregan halucinacije, kakor sem mislil. Zaman! Kar sem imel pred sabo, je bila gola resničnost. Moj tovariš je docela spremenil obraz. Da, predrgnil se je. Lice mu je pomoderlo, a drugače vedno nasmejana usta so se nakremžila kot od smrtne bojazni. Čelo se je posulo z znojnimi sragami, ves život pa mu je drhtel v mrtvaškem krču. A oči, oči, one oči! Nikoli jih ne pozabim! Raztvorjene, kakor da bišče v nekaj grozotnega, ko da se pred njimi širi nezemska prikazen. Roke, izlečene izpod pretrala, so se odpirale in se zapirale v umerjenem kreanju, kakor bi lovile nekaj, kar se jim izmikala. Čakal sem iz uma, preslal, da bi krknil ali se premaknil. Z nečuvno močjo volje, ki mi je zadala skoraj telesno bolečino, sem praščil iz postelje in zavpil z glasom, pretrganim od razburjenja.

»Lujo, Lujo! ... Kaj ti je? ... Prebudi se, za Boga milega! ... Stresi sem ga čim krepkeje, polivši mu lice s curkom vode Nesrečnik je ostobnel in se po nekotno sekundah pričel dramiti. Zamomljaj je nekaj neumijljivih besed, za katere se nisem zmenil. Zazdelo se mi je, da slišim: »Uti! so me! ... Tu je, na glavi strašen udarec ... Ali duša, duša je živa, in živa vidi vse vidi in gleda moje norlice ...«

»Lujo se ti, grdo se ti sanja« sem rekel, »na noge, vsani! Glej, jaz sem tu ... Lujo se tedaj nračno vz-avna na postelji.

»Čvčvč, odvlici me odot! ... me je začel prositi z glasom, ki ni bil njegov.

Tiudi sem se, da bi ga pom-ili in mu pomagal pri oblačenju. Pomčil sem mu čaše vode in mu dal poduriti stekleničke neke kisline, ki jo nosim zmeraj pri sebi. Kolikor toliko se je potolašil! al, kar je v istini čudno in nenavado, njegove črte v obličju so ostale premenjene. Fiziognomija ni bila dejanski več njegova. Tolmačil sem si to s pritiskom sna, pa vendar me je zaskrbelo.

»Kakšne sanje so te obšle?« sem vprašal, da bi ga raztresel in da bi on prišel k sebi. Toda vsi živci so mi bili napeti od strahu in le iztežka sem to prikrival. »Te strahovite sanje se mi zdijo tako resnične,« je zamolkito odgovoril Lujo, »da sedaj, vidiš, sedaj, ko sem tuječ in ko govorim s teboj, še vedno nisem na čistem, ali nisem jaz glavna oseba v tem dogodku, ki se mi je primeril v snu.«

»Ti si še venomer pod moro, ki te tlačij. Odpodij si, pa mi poveš ves razvoj te pekienske prikaznje.«

»Tudi sam veš, da mi je mesto Longone popolnoma neznan. Slišal sem vsega dva

trikrat o njem. No, sedaj pa, razumeš li? sedaj bi ti mogel točno popisati vsako hišo, vsako ulico tega prekletega kraja ...«

»No, seveda, videl si menda kakšno razglednico s panoramo?« pripomnil v želji, da bi zasulak vse pomenek v šalo.

Poslednji divji konji v Evropi

V varstvu matere

Vestfalsko je eno izmed najstarejših konjarskih področij v Nemčiji. Ze v davnih časih so se v predelih Germanije podile črede divjih konj. Krajji od Castropa do Essena, Davert v Munsterlandu, planšarne pri Paderbornu in amberski gozd so bili polni divjih konj, ki pa so izumrli. Poslednji ostanki, edini v vsej Evropi, se drže v revirjih vojvode Croya v okrožju Coesfeldu pri Münsteru. Tu jih je ostalo približno 140 glav. Kakor smo nedavno poročali, je bilo sklenjeno, da se ta rod kljub vojni še nadalje ohrani na svobodi.

Kraj, kjer žive divji konji, se imenuje Mierfelder Bruch. Za prijatelja živali je vedno izreden dogodek, če na poti skozi ta kraj ugleda trop divjih konj. Te živali ne marajo stika s človekom. Ko ga ugledajo, ostrme za hip, nato pa se zaženjo v divji beg. Posebno mikaven je pogled na majhne divje ponije pozimi, ko nosijo dolgo, volneno, cumjasto dlako in iščejo hrane med brinovim grmičevjem, pritlikavimi brezami, jelšami in krhlikami ter med rogozjem, medtem ko je povsod drugod sneg in led. Narava tej divjadi kaj skopo deli hrano. Zadovoljna mora biti s tem, kar najde. Le takrat, ko pritisne prav huda zima in ne more majhna čreda rajti pod trdo snežno odejo nobene hrane, ji na treh mestih pripravijo kopice sena. Nikdar ne dobe pod zobé ovsá, a tudi nikdar jim ne žali talnika jarem, ki muči vse izgancaje iz paradiza svobodnega brezdeja. Popolnoma nemoteno se vse leto gibljejo v revirju; samo ograja jim omejuje prostost. Toda popolna prostost bi povzročila pogin teh zadnjih potomcev divjega konjskega zaroda. Iz njihovih pametnih oči sijata nebrzdana radost in samozavesten ponos. Njih korenito zdravje kljubuje vetru in vzmetu in vsemu prirodnemu nasilju. V boju s prirodo se zmagovito drže pokonci. Tako je v tem kraju po modri skrbi lastnikov ohranjen kos davne divjine.

Divji poniji so visoki povprečno 130 m. Zastopane so vse barve, samo šarcev ni. Mnogi mišješvi poniji imajo na hrbtu za divje konje tolikanj značilne jeguljaste proge. Divjad je odprta, žilava in z malim zadovoljna. S tem, da so konjčiči že od rojstva izročeni vetru in vremenu, se razvijajo v trdno, proti vsem vremenskim neprilikom utrjeno pokolenje. V jelševem gozdu prihajajo na svet žrebata. Noben človek se ne zmeni za kotenje te divjadi.

Nikdar ni nobena roka prijazno pobožala kože teh majhnih in ličnih živalic, ki ob rojstvu niso večje od lovškega psa. Njih matere niso še nikdar občutile sedita na sebi. Ze od prvih dni spremlja žrebe čredo, kjer mati zvesto skrbi zanj in mu streže z mlekom. Zelo redko se materi-kobilici ali žrebetu prmeri kakšna nezgoda. Letni čas, ko je mnogo mokrote in mraza, je za divjad naravna preizkušnja: kdor je prešibek, mora podleči. Najhujši sovražnik ponijev je torej mokrotno, vlažno zimsko

Divjim žrebcom so nadeli uzde. Minila je zlata prostost!

vreme. Takrat iz mehkega kožuha skoraj nikdar ne izgine vlaga in konji, ki niso železnočvrste narave, morajo podleči. Edina točka, v kateri skrbniki ne dajo naravi popolnoma proste roke, je izbira plemenskih žrebcev. Izmenjujejo jih vsako tretje leto. Za osvoboditev krvi puščajo v mirni dobi v čredo žrebce iz Rusije in Anglije. Več ko dve leti ne rabijo žrebcev za oplodnjo, da ne pride do sokrva. Kobil ne izločajo iz črede. Redki so primeri jakovosti. Mnoge kobile so dale že več ko dvajset žrebet.

V drugi polovici maja vsakega leta izločijo iz črede divjih konj enoletne žrebce, ki so prav dobri za luksuzne ali vozne konje. Te žrebce prodajajo na javni dražbi. Takrat je kraj podoben romarskemu zbo-

ru. Lov na konje vedno privabi tisoče ljubiteljev konj, lovcev, kupcev in prijateljev narave. Nekaj ur pred lovitvijo žrebcev pojezdijo v revir nameščenci pristave »Maria Veen«; nič hudega slutečo čredo zapodé v manjšo lovsko zaseko. Kmalu se živali privadijo novemu delu ograje. Žrebata sesajo ali pa spe na tleh. Nenadoma pride nemir v čredo. Kobila vodnica dvigne glavo in viječe na uho. Počasí se trop spusti v tek. Vsi sledé živalvodnici. Matere vse v skrbeh pode žrebata pred seboj. Vedno bliže prihaja zbegana klobka. V spoštljivi razdalji trop na mah obstane in preplašeno gleda tisočglavo človeško množico pred seboj. Gonjači zadaj pritiskajo. Od vsepovsod planejo močje, ki preteče mahajo z gorjačami. Kmalu je čreda popolnoma obkrožena. »Hu! Hot! Brr!« kriče z vseh strani. Polkrog postaja čedalje ožji. Živali vzlic temu poskušajo pobegniti, toda ves njihov trud je zaman. Nenadno se jih loti silen strah, slepo se vržejo naprej in beže čez drn in strn pred človeško množico. Pustinja kar grmi od njih topota. Toda veriga gonjavec jih kljub temu obdaja vedno bolj malik kleščam. Izhod iz zaseke pomeni zanje pot v kulturo. Vedno bliže so ožini, ki vodi k »padcu«.

Zdaj se šele prične pravi boj. Debelušni lovci in prijatelji konj ostavljajo točilnice piva in zvedavo opazujejo redki prizor, ko love poslednje divje konje. Gledalci se lova s priganjanjem udeležujejo. Pretrgajo verigo poklicnih lovcev in se pridružujejo gonjačem. V veliki, prastari radosti lova se vse pomeša in izenači. Ve-

selo vrvenje se razmahne čez plan. To je narodna veselica v velikem slogu. Majhno žrebe je zaostalo. Slabotne noge komaj tri dni starega konjskega dojenčka še niso za tolj divje dirko. Kobila-mati začuje žalostno hrzanje zaostalega mladiča. Obstane v begu: vidi se, da materinski nagon premaguje v nji vzajemnost s čredo in da je materinska ljubezen tudi tu silnejša od strahu. Obrne se in skoči k žrebetu. Nežno drsa njen gobec po mehki koži izžranega mladiča. Gonjači ga obzirno poberejo in prenesejo v posebni del revirja.

Zdaj se stoprav začena lovitev mladih žrebcev. Biriči si izsilijo pot v klobčih konjskih telih, ki iz njih silno izpuhteva para. Trop je še bolj zbeگان in posamezne živali slepo tekačo sem in tja. Majhna žrebeta prenosa na rokah v posebni del revirja, da jih ne bi starejše živali potepale. Polagoma, drugo za drugo izločijo iz črede kobile in jih spode k mladičem. Tako ostanejo samo žrebci. Razmahne se divji lov. Žrebec se tesno stisnejo drug k drugemu, tako da se jim dotikajo glave: v tej nagonski drži pričakujejo napad. Godzarski uradnik croyskega vojvode kaže močnim kmečkim fantom in možem one žrebce, ki jim je treba nadeti uzde. Na mah se le-ti vržejo na vrance. Trenutek — in dve krepki roki se po bliskovo zvijeta okrog žrebčevega vratu. Uzda se zasuje. V divjem strahu pred tem neznanim dotikom sovražnega človeka se žrebec spet požene v dir. Biriči ga z vso močjo in ročnostjo brzda. »Trdno ga drži, trdno ga drži!« vpijó stotine, da tisoči gledalcev. Dečki, ki so splezali gor na pohabjeni borovec, zavprskajo od veselja, ko vidijo, da je fant zasedel divjega konja in da z njim dirja po peščeni pustinji. Drugi prizor je temu nasproten: čili vranec se je voljno iznebil svojega bremena in mož se valja v meh-

Konje so ujeli! — Pogled na množico radovednežev

bil prosil babjak v onem kraju, moje puštovoščine pa so izzvale pravcato pohujšanje in neverjetno mržnjo vseh sosedov. Občutil sem se brezhibno in nazvčil 50 letom sem bil videti jako mladikav. Tudi svoje obličje ti lahko orišem. Bronasta polt, srednji stas, malce plešast, povsem obrbit, črne in globoke oči s podočnjaki, debele in pohotne ustne... Skratka, prikupen lik, ki močno ugaja ženskam.

In kakor je Lujo očrtaval svojo osebnost iz sanj, tako je tudi moja prepadlost rasla v ogromni meri. Po poedinostih iz njegovega pripovedovanja, po naravnem in telesnem opisu tega Don Juana, po dogodkih iz njegovega bitka in žitka, je vstala pred menoj podoba Marija d'Aragona, nazvana v Longonu »Petelina«. V svoji mladosti sem ga osebno poznal. Neko noč so ga umorili. Preiskava ni ustanovila, gre li za roparski umor ali pa za uboj iz osvete prevaranega moža. Sedaj sem ob Lujevi pripovedi kar ostrmel. Meni je bilo znano samo to, kar je dognala raziskava v onem umorstvu. Zanimalo me je, do katere točke se bodo Lujeve sanje ujemale z resnico.

»Sedaj pride najstrašnejše.« je nadaljeval počasi moj prijatelj po dolgem premolu k rahlim drhtajem v glasu. »Teško je, jako težko raztolmačiti razburjenje po mojem umoru, in medtem ko ti to govorim, se čutim sevssem drugega, drugačnega, razumeš li?«

»Ah, kako si mogel sanjati, da so te ubili!...«

»Umorjen! Umorjen!... In sicer iz zasede, razumeš? Na najkrutejši način. Bila je noč v kimovcu. Na prozornem, a temačnem nebu ni bilo zvezd. Zadržal sem se pri biljaržu v kavarni. Saj obstoji, jeli, taka kavarna v Longonu?«

»Da, da,« sem pritrdil, »ampak nadaljuj...«

»Šele ko je odbila v cerkvenem zvoniku enajst, sem odločil biljardno palico, pozdravil znanca ter odrinil domov. O polnoči sem imel sestanek z neoblično krasotico, poročeno nedavno tega s postarnim, ljubosumnim umazancem. Ni bilo to prvi pot, a sam ne vem, zakaj sem šel na tisti ljubavni sestanek tako vesel in dobre volje, kakor še nikoli dotlej. Kri mi je silila v lice, a žile na bitju in na senčih so mi tolkle, kakor da hočejo počiti. Dospel sem do cestnega ovinka, kjer se je dvigala poljska kapelica, kakršne se pogosto vidijo na vaških križiščih. Izmenada planejo predme tri sence in grozen udar po temenu me vrže na tla. In v tem trenutku se je zgodilo nekaj nenavadnega. Mahljaj po glavi je bil smrten. Moje telo je bilo naposled mrtvo, a še nekaj je živeło v meni... Duša, da, duša, ki je močna prisostvovala mrtvaščici telesa. Vso noč na robu jarka pred selško kapelico in Materjo božjo, ožarjeno z oljnato svetiljko, je moja duša bedela nad mojim truplom. Med ubitjaci sem spoznal moža moje ljubice. Eden njh mi je izpraznil vse žepce. Zjutraj ob zori je nekoliko rudarjev pobralo moje truplo ter ga odneslo v vilo. Mogel bi ti opisati vse, kar se je pripetilo po moji smrti. Tudi kako so me spustili v rakev... Tisti trenutek sem začutil ledeni trak prsti na svojem telesu in tačas si me ti prebudiš!«

Pogledal sem se v to pripovedovanje in enakost posameznosti sanj z resničnostjo, ki mi je bila znana, me je globoko presunila. Bil sem razburkan in nisem vedel, kako naj umirim sebe in Luja.

»Pojdiva ven,« sem dejal, »jutranji zrak te bo svežil.«

Krenila sva proti Longonu. Prvi solnčni žarki so padali na griče, v zalivu pa je barčica zaman poskušala, da bi pritisnila v pristan.

»Jaz te bom vodil,« klikne Lujo kot obsejen. »Pot bo krajša in boljše.«

In res: moj tovariš jo s čudovito gotovostjo ubere prek ulic in stez. Kakor samogrebne naravnost k vili Marija d'Aragona. Jaz sem ga slepo sledil začujen spričo nenavadnega pripeljaja. Prej nego sva prispela, je Lujo dovršil svoj opis, začinjen z nekim sugestivnim bogastvom. Pri razpotju, kjer je še zmerom kipeła v zrak vaška kapelica in kjer je v bledih barvah odsevala Madonino lice, je nenadoma, pa odločno obstal.

»Viš... Vprav tukaj so me umorili,« je dejal s pretrganim glasom kakor pod težo tragičnega zločina. Pogledal sem ga. Oči so mu bile otrple in okorele, ustnice so drgetale, po obrazu se mu je razlila mrtvaška bledica. Život mu je sklepetal.

»Naprej, naprej!« sem jeknil in ga čvrsto podrmal. Ne oziraje se name je stopal Lujo z velikimi koraki in tako dospel pred vilo umorjenega. Vse se je strinjalo z grozljivo točnostjo z opisom, ki mi ga je dal Lujo. Pravkar je hotel vstopiti. Zaustavil sem ga. Ves izpremenjen se je zaazrl v pročelje vile z zelenimi okni in v široki, namejnati ter dišeči vrt. Mila tišina tega zatišja se nikakor ni skladala z najhujšim razburjenim stanjem. Kako naj ga umirim? On je bil očitvidno še venomer pod pritiskom hipnotičnega spanja. Ne vem, kateri nepricakovani glas mi je nošepetal preko misel, izredno misel.

»Božje skrivnosti,« sem dejal, »so nedoumne. Mi smo zgolj bedna bitja v ogledalu Njegove moči. Bog si ga vedi, ubogi Lujo,

kem pesku. Množica bruhne v grohot. Plave podplutbe, krvaveči vgrizi in raztrgana obleka — to so reči, ki jih mora lovec že vnaprej tvegati. Vzlic vsemu obupnemu odporu so divji poniji premagani. Slabotnejši mladiči se prvi vdajo oblasti biričev, odpornejši pa pridejo za njimi na vrsto. V bližnjih kovačnicah jim potem vzgejo vojvodski grb. Zdrav imajo kobile in žrebata spet popolno prostost. Kakor da jih pode furije, se zaženó v svobodo in imajo leto dni popoln mir pred človekom.

Leteče zvezde

V nekaterih mesecih lahko vidimo noč za nočjo na jasnem nebu leteče zvezde, ki se pojavijo in spet naglo izginejo. To so meteorji. Te zvezde se vidijo samo nekaj sekund in včasih puste za seboj svetlo prog, ki je vidna tudi več minut. Mnogo meteorjev je mogoče opazovati samo z daljnogledom. Nekateri so tako svetli, da žari od njih ves nebesni svod. Njih barva je različna. Večnoma so svetlobeli, nekateri rumeni, malokdaj rdeči ali zeleni.

V nekaterih časih se pojavljajo meteorji v velikanskem številu, tako da se ljudje čudijo in bojijo. Padanje meteorjev je večkrat podobno dežju, kakor je bilo to v letih 1799, 1833 itd.

Od meteorjev se razlikujejo aeroliti; to so meteorji, ki padajo na zemeljsko površje, tako imenovani meteoriti. Zadnji velikanski meteorit, ki je padel na zemljo, je bil meteorit 30. junija 1908, ki je padel na tla v Sibiriji. Tako velik meteor pade na zemljo enkrat na več stoletj. Ta meteor je preletel v vesolju vsako sekundo približno 40 km in zdrvel na zemljo. Zaradi zračnega udara se je razžaril tako, da je bil čisto bel in je tako svetil, da niti sončna svetloba ni mogla prekositi njegove zarje.

Preletel je 500 kilometrov po ozračju v 10 sekundah in se z neznanmo silo zaril v sibirsko zemljo. To je bila eksplozija, kakršne zemlja že dolgo ni doživela. V oddaljenosti kakih 500 kilometrov je bilo videti, kako brizga v višino najmanj 20 kilometrov visok ognjen steber. Donenje so slišali 1000 kilometrov daleč. Po vaseh, ki so bile oddaljene po tisoč kilometrov od kraja, kjer je padel meteor, so se tresla okna, prebralo se je pohišstvo in videla se je jasna zarja. Izračunali so, da bi energija, ki se je razvila pri padcu meteorja, lahko vzdignila tisoč natovorjenih vlakov v višino 50 kilometrov.

Okrog mesta, kamor je padel meteor, je bilo vse na več sto tisoč nektarjev tako pokošeno, da so korenine ležale v smeri h kraju, kamor je padel meteor, stebila in debla pa v nasprotno smer, od središča navzven. Še zdaj ležijo 100- in 200-letna drevesa na pobočjih gora več deset kilometrov od kraja, kjer je padel meteor na zemljo. V okrožju 10-15 kilometrov je pravo pogorišče, na katerem je zgorelo vse. Tam, kjer je meteor padel, so nastali mnogi vrelci podtalne vode. Po mnenju strokovnjakov je bil sibirski meteor jedro majhne zvezde repaticke, ki se je sukala okoli sonca: ta repatica se je strčila z zemljo in nastala je katastrofa.

Meteorje so opazovali že v davnih časih in so o njih kaj različno mislili. Največ meteorjev vidimo v mesecu avgustu, oktobru, novembru in decembru, najmanj v februarju, maju in juniju.

Navadni meteorji, ki jih vidimo v jasnih nočeh vsak dan, se gibljejo v raznih smerih in, kakor se zdi, čisto nepravilno. Nasprotno pa opazimo večkrat meteorje, ki se pojavljajo periodično (v pravilnih presledkih) in tvorijo cele rove v isti smeri. Ti meteorji ne spadajo k zemeljski atmosferi. To so meteorji sončnega sestava. Skupine majhnih teles, oblaki vesolja, se nahajajo v prostoru vsmerirja. Če zaide takšen oblak v okolje sončne privlačnosti, ga sonce pritegne in potem se suče okrog sonca. Če pa zaide v okolje privlačnosti kaknega planeta, ga ta pritegne k sebi. Kakor hitro pride meteor, ki ga pritegne planet k sebi, v zemeljsko ozračje, se zaradi trenja vžge in se zasveti.

Zive bakterije v meteorjih je našel leta 1933. Lipmann, profesor univerze v Berkeley (Kalifornija), in z njimi vred tudi organski dušik, ki je bil hrana bakterij. Vsi meteorji so bili kameniti, torej so bili ostanki nekdanjih nebesnih teles. Odkritje Lipmannovo je torej pokazalo, da je v vesolju življenje, in to je bilo deloma odgovor na vprašanje, ali morejo biti zvezde obljudene. Dokler ne pride novo odkritje, moramo verovati odkritjem profesorja Lipmanna.

Sreča in okus

Ni potrebno, da zaničujemo bogatine. Dovolj je, da jim ne zavidamo. Zmerom je kdo na svetu, ki tudi nam zavidá. Treba ga je med množico ljudi samo odkriti. Okus dozoreva na stroške sreče.

Naše življenje je takšno, kakor ga naš značaj hoče. Izoblikujemo ga kakor polj svojo hišo.

Človek lahko reče: nikoli ne bom bogat, ker to ni v mojem značaju.

Napake drugih vidimo le zaradi tega tako dobro, ker imamo tudi mi svoje.

Naš namen je, da bi bili srečni. Le po-fasi pa pridemo tako daleč. Vsak dan se je treba za srečo truditi. In ko jo že sami imamo, nam ostane še mnogo dela, da to-lazimo druge in jim pomagamo.

Pogrešk prijateljev ne ljubimo, a pogosto le višimo na njih.

Človek ni dober, vendar pa se trudi, da bi se drugim zdel tak.

Cemu bi mnogo uživali? Če ne uživamo, se bomo prav tako zabavali in vsaj utrudili se ne bomo.

Kritika je lahka in umetnost težavna; ugodja pa ne prineseta vselej.

Kdor ima preveč duha, ima premalo srca.

Da preberemo knjigo, potrebujemo precej časa; manj, da jo ocenimo.

Smrt je normalno stanje. Življenje pre-čenjujemo.

Človek naj piše, kakor govori, — če dobro govori.

Človek mora živeti, da piše, ne pa pisati, da živi.

Besede so kakor misli. Dosti je klepetá-čev, ki nas hranišo s parami, malo pa je takšnih, ki bi govorili z zlatniki.

Najbolje bi bilo zmerom molčati. Če člo-vek dosti govori, nič ne pove. Ali besede napihnejo misli ali jih pa zmanjšajo — izmalijo jih vselej. In za pisatelje, ki tudi govore, čeprav na papirju: roka, ki piše, naj ne ve ničesar o očeh, ki berejo.

Pisati se pravi govoriti, ne da bi nas kdo prekinjal.

Treba je potovati, da obogatimo svoje življenje. Največji umetniki so med trgovskimi potniki.

V splošnem ni nič neokusnejšega, kakor so pogovori sepotnikov. Vsi so menjali do-mače kraje, misli pa ne.

Turist: v četrturnem pogovoru mi za-greni pol sveta.

Priroda, življenje in zgodovino našde človek povsod. Vsi ljudje vidijo približno iste reči, toda samo umetnik jih zna uživati v svojem spominu. (J. Renard.)

Japonska modrost

Užitek je vir muke, muke so vir užitka.

Zenska, ki ni ljubosumna, je kakor žoga, ki ne skače.

Čakati na srečo je skoraj isto kakor čakati na smrt.

Kak si, to vprašaj druge!

Tudi češ plitev potok hodi tako oprezno, kakor češ globoko reko.

Pri vseh rečeh se da pomagati, samo pri smrti ne.

Edino silkarji in advokati znajo iz bele reči narediti črno.

Pri vsakem pripovedovanju verjemi samo polovico.

Namestu da eno stvar desetkrat bereš, jo rajši enkrat prepisi!

Kdor rad pije, ne pozna škodljivosti vina.

Kdor ne pije, ne pozna dobrote vina.

Vejrašnji dan je minuli današnji.

Previsoka drevesa vihar kaj lahko zlomi.

So desetletni stari in stoletni otroci.

Enkrat videti je bolje ko stokrat slišati.

Človek živi samo eno dobo, ime pa lahko živi celo večnost.

Pri prvem kozarcu pije človek vino. Pri drugem vino pije vino. Pri tretjem pije vi-no človeka.

Navad se ne učimo, te pridejo same.

Voda je čudna. Če jo pije krava, naredi iz nje mleko. Ako jo pije kača, naredi iz nje strup.

Vprav ljudem, ki jih imamo najrajši, ne smemo zaupati svojih skrivnosti.

KDAJ JE MLEKO KUHAMO

— Kaj, Vera, ti hočeš biti dobra kuharica? Saj nisi ne več, kdaj je mleko kuhamo?

— Seveda vem. To se vendar duha.

ODLIKOVANJE

— Danes me je pa učitelj pred vsem razredom pohvalil, pove Tinček, ko pride iz šole.

— Tako, kaj pa je rekel? se razveseli mama.

— Dejal je, da smo vsi skupaj osli, jaz sem pa največji!

se je grobokop umaknil za neka; korakov, ne razumevši seveda mojega postopka.

»To vno prodajate vi krmarici pri »Kamenolomu« v Kapaliverici.

Nesrečnež je zamrmral nekoliko nerazumljivih besed. Vsekakor ni častno prodajati vino iz onega grozdja, ki raste na grobovih.

»Nesramnež! Podlež!... Ono vino je krivo, da sem jaz prevzel lik umorjenega Marija d'Aragone!...« je tulil Lujo. Obraz mu je bil spađen od togote in pesti je stiskal.

Grobarju je običala beseda v grlu pred tem nenadnim napadom jeze. Lujo se je pričel opotekati sem ter tja, stopal je po rakovo, kakor to delajo ranjene ptice, ter izgini za zid kapelice, ki se je baš gradila.

To njegovo nepričakovano vedenje me je za trenutek izmenadilo, kakor da mu je ta čudežna dogodivščina izpodzredala vso voljo in vso telesno moč. Ko sem došel Luja, je bil ves bled, voščene polti, a tako lahek, ko da se mu je odvalil težak kamen s prsi. Njegov obraz je navzlic bledoti zadobil prejšnji mir njegove radostne in objestne narave. Polmrtve ustnice so se mu nasmeh-nile, oči se zaiskrile od zadovoljstva. Ni-sem ga utegnil vprašati, kaj se je pripetilo.

»Otet sem, razumeš?« mi je dejal z razburjenim naglasom. »Zemlji sem vrnil oni zli duh umorjenega Petelina.«

Presenečen grobar, ki ni pojmlil niti trohe od vsega tega, je ostal okamenel kakor soha od soli, medtem ko sva midva odhajala in se smejala do solz.

Še vedno razglabljaloc o tem nenavadnem pojavu, pri katerem sva bila navzočna eden kot glavna oseba, drugi pa kot pričá, sva dospela v selo molče in zamišljeno.